

ROMANOS

Pabloou Romapienag ēsap phā deepüitarr

Chi phātarr. Mug carta jöoi Pabloouta phājim. Ajap Biblia estudiejem khūun iek Corinto phöbör ee simuata phājim aajem, Romapienag deepääig (1:7,15). Am iek īchab uui ãb Febe aajerr gaau khāijā deepüijim aajem (16:1-2). Mag deepääiwai chi Pablo agtha Roma maba sīejim. Maagwai Roma phöbör ee ükha nūm khūun narr aawai makhuunagta deepüijim aajem, am oon mam khōchaaga aajerr aawai (1:10-11).

Roma phöbör ee chi ükha narr khūun chan judionaan appai khaba judionaan khabam khūunpata thēnaajim aajem. Warrcharan chi iekhan judionaanauta arrjim aajem; mamu magtarrta judionaan khabam khūunauta ükha phöbaadëwi jūrr ewag pawi amachta chi nacha ükha narr khūun khāijā khapanaacha aphöbaadëjim anaabá.

Khan jawaag ajī. Pabloou Romapienag mug carta deepüitarran amagjā īchab Ņwandamau maach peerdu aaujem iekta ajapha khap amkhīir jaaupääig ajim (1:3-4,16-17).

Pablo iek maachin “thumaam khūunta maach pekau gaaimua maachdëupai Ņwandamag maach isegpi nūmjö i warpta wēnurrum” aajem. “Mag i warpta wēnurrab mamu, Ņwandam thumaam khūun dëi ajapha khitaawai, mag maachdëu nem ajapha wau nūm paarjā khaba, ich garmuata mag

maach ich däi iekkhōr pōm narrjā igba, Jesucristo gaaimua maach pekau chugpaawi iekkhōr chukhu sūi ich däi dau parii apiejem” anum khap amkhīrta Pabloou mug libro phājim (3:23-24).

Pabloou īchab dawaa khaphu api sim, mug maach peerduajem iek thumaam khun atheemkha sim (9:1–11:36). “Ar thum maach Pörögta amach dau aug khaugpi jēeu nūm khunnan ūu peerdātkhaju” a siwai (10:13), judío khaba awiajā judiojō peerduju.

Salud

¹ Romapien, maach āba Cristo iek ūkha nūm gaaimua khodkha thunūm khun, ȳjāgpai nu keena?

Mūn Pabloou, Jesucristo chog. Muata pārag mug ēsap phā deepūi chirūm. Ich Jesucristoouta mujur aujim, jāga Ÿwandamau maach peerdu aaujē a jaaujem khamkhīr. ² Mag ich Ÿwandamau jāga maach peerdu auju a sim iekhan jōoingarwe ich iek jaaugienag phāpitarr iekpaiu. ³ Wajapcharan mag iekhan Ÿwandamau ich Chaai igwiata mag phāpijim, maach Pör Jesucristo igwia. Maach maig eegarm khun däi āba sīeicheegpain, rey David khararr chaain ewagam khun eeta sīi parhoobam khunjō thaabachējim. ⁴ Mamu mag amau i thōotarrta deeu iiu phiidutarr gaaimua, maimua Ÿwandam Akhaar i däi sīejeewai ag juatheegau õor ajaug paajem gaaimua, ichta Ÿwandam Iewaa chi ju thierrkha sīerrumjā õrag khap apiejem.

⁵ Mag Jesucristoouta üu mu jar auwia i iek jaaujemkha chitm, mag i iek jaau chitm gaaimua meupierram khuunau irigta uduraa amach peerdupinaa i ipierraam amkhir. ⁶ Mag meupierram khuun a chirm aig, muan paarpata jaau chirm, paarja ich Jesucristoouta ich denkha autarr aawai. ⁷ Mag paar Romapienja Êwandamaau jasene aajem khuun aawai paragta mug esap phä deepüi chirm, paarja i ðor aawai. Muan maach Aai Êwandamagja jeeunaa maach Pör Jesucristoogja paar köit jeeu chiraajem, paar üu eeg oonaa paar khöinnaa phë wai wenu^{rr}amkhir.

Pabloou Romapien oon mam khöchkhajerr

⁸ Keena, deuem nem jaauju nawe parag jaaukhim: Muan Jesucristo gaaimua ich mag Êwandamagta üu ajim a chiraajem, paachdeu ükhatar*r* iekta agtha ogduba durrum igwia deuem durram magwe paar ëugar ðrau wajapha ig iyüu aajem paar. ⁹ Muan âba Êwandam Iewaau maach peerdu aaujem iek warag ðrag khaphu apijuuta ëkha chiraajem. Magua, ich Êwandamauja khaphu sim, mua ichig jeeupierr chadcha paar köit jeeujem. ¹⁰ Mag num düi ðhab nawe paar oom khöchag chiraajeewai irig jeeu chiraajem, paar oon much püimkhir, maja ichdeu mag khösi chirm khai mamu. ¹¹ Mag paar düi khircha oom khöchag chirmun, paachdeu ükhatar*r* iek gaaita warag ubu paaukhamamkhirau. Pari magamkhiran, muchdeu parag Êwandam iek jaau chitm gaaimua ich Êwandam Akharagta paar düi ichdeu khösimjö apim khösi chirm. ¹² Mamu wajapcharan mag

pāachpaita mua jaau chitum gaaimua ubu khaba, agdaujö maach thumaam khunanta khūir onee apim khōsi chirum, maach thumaam khunau ābam iekpaita ükha naawai.

¹³ Cristo gaaimua khodamnaan, mua pārag khaphu apim khōsi chirum, biek khapan māchdēu pāar oon majujú aajemu; pari magumjā agtha pōd maba chirum. Mamu üuta pāar aar barkhiin, deeum durr maawai aajemjö, muan pāar eejā õor khapanaam khunagta warag Ŋwandam iek ükhapim khōsi chirum. ¹⁴ Mamu agtha mag khapanaam khunau ükhaba aawai dēbpaarta paraa chirumjö Cristo dāi mu chigaa chiraajem, thumaam khunag ich iek jaaumkhūir mu jūr autarrta āaur khunagpai jaau chiraawai. Mua jaauju aai chirum chi thethemnaanag, būrjā serbiiba khithēem khunag, khūirjug khaugkham khunag, khūirjug meraa khithēem khunag, thumaam khunagta jaauju aai chirum. ¹⁵ Maguata chadcha pāar jam Roma phöbör ee naajem khunagjā maach peerduajem iek jaaum khōchag chirum.

Jāga aajē maach peerduajem iek ükhaawai

¹⁶ Mag Ŋwandamau maach peerdu aaujem iek ūrwia ükha nūm gaaimuata thum chi mag ükha nūm khunnan ichdēu peerdu aaujeewai mu chan i iek jawaag būrjā chigaa aa khaugba chitum. Iin chadcha nacharan judionaan eepaita jaaujee-jim. Magtarrta īs ewag pawia durr chaaur judionaan khabam khunagpa jaaujem, amjā agjö peerdu tkhamkhūir. ¹⁷ Mag maach peerduajem iek ükhaawai paita Ŋwandamau maach chi ükha nūm

khuun pekau chukhu apäaijem, warrjä ich magta pekau chukhu narrjö. Ichdëu magju igwia nawe ich iek phäpitarr gaai jaauwai:

“Ar chi mu iek ükha num gaaimua büurjä pekau chukhu aajerrjö num khuunta mua ich mag much dënkha auju” a sim. (Ab. 2:4)

Jäga nu õor Œwandam igbam khuun

18 Pari ar thum Œwandam ögkhaba i dau na maach inaam nem waunaa dich khapeen düijä nem agcha khaba aajem khuun gayan, ya Œwandam khüir machag burrimu sim, mag nem khaigbam waum khöchgau i i chaarta ûrjöjöopaijä khaba naawai. 19 Pari Œwandamau mag am gaai khüir machag meeju a simun, ichdëucha õrag ich jua oopi sim gaaimua i khaphu aju aai numta juau oghom mag khaugbamjö naawai. 20 Chadcha Œwandam chan äbmuajä ooba aajem, pari amau wajapha khüirjukhiin, nem thum thünum irua wautarr oowiapai, “Äa, jägan chadcha Œwandam sim” aju aai num. Ichdëu mug durr ompaatarr aigmua ewag pawiajä merag chukhu sim, ichta chadcha Œwandam aawai warrgarwejä ichpaita ich mag jua theeg süerrum. Pari mag i jua oo numta, juau oghom i igjöjöopaijä khaba aajem. Magua pöd amau, “Œwandam sim khaugba naawaita mag ükhaba aajem” aju khaba num, 21 chadcha Œwandam sim khaphu numta mag ükhaba naawai. Mag i sim khaphu numta, i khürag eejä aba, ni amach nem ig num deejem paarjä irig üu ajim aba süerrjum. Magju khäai warag amachdëu nem parhoobam wau num

gaaimua, khīirjugpata ār thānumua sīi maadēu nem igmaphamta khīirju sīsidūm; wajapcharan Ēwandam iek atheem sīi edaramjöta sīsidūm. ²² Amachdēupain amau nem thum khaphū nūm aajem; pari mag khaphūm anūmta, khīirjug chukhumjö warag parhoobata nem wau nūm. ²³ Mag naawaita maach ompaatarr Ēwandam ich mag thōojā khaugba sīerrūmūgta jēeubanaa warag nem parhoobam nem amachdēupai wau nūmūgta jēeujem. Sīi maach dajēkhu khithēem khīirkha waunaa, nem ichpan khīirkha waunaa, nemchaain bū jayapamjōm waunaa, wa sīi jēbjā gaai jāau jēedū sīerrjēemjōo khāijā waunaa magūmūgta jēeujem, magūmta amach ēwandam awia.

²⁴ Pari amach mag thānum gaaimua Ēwandamau warag amag oobamjō apūiwia amach thāar ee nem khaigba wauju khīirju sīsidūmta warag ḫdūraa amag waipi sim. Mag, amach wir aigpai chikham ñor düijā sīi parhooba thānum gaaimua, maach chi bigaaum khūnta chigaa aajem. ²⁵ Mag nūm düi amau amach garmua maach Ēwandam chaarta isegnaa jūrr nem parhoobamūgta ee thānum. Ich chi nem thum ompaatarragta jēeju aai nūmta, irigta jēeuba, sīi irua nem waumarragta jēeu nūm. ²⁶ Amach mag nūm gaaimuata Ēwandamau warag amag oobamjō sīi nem maach inaamjō sīsidūmta warag ḫdūraa amag waipi sim. Magphöbaadeewai chará chi ḫinajā sīi amach ḫuin aphata amachdēu am aig emkhooin düimjō thānum. ²⁷ Maagwai chi emkhoojinjā ich agjö warag ḫuinjā igba, amach emkhooin aphata

uuin däimjö am khōchkha thənəmua maach chi bigaaum khənpata chigaa apiejem, mag amachdēu waum aig maach inaamjö nem wau nəmua. Mam am jāg nəm paar chan Ŋwandamau am gaai sua thūu deebam.

²⁸ Amau amach garmuata Ŋwandam igba naawai ich Ŋwandamaujā amag oobamjö apüiwia sīi parhoobam khīrjug maadēu igmaphamta warag udraa amag khīrjupi sim, magbaawai parhoobam nem wauju khabamta amach khōchagpierr waumkhīr. ²⁹ Maguata sīi wir aig dich khapeen däijā nem agcha aba, parhoobata thənəm: dich õor khabam däi khapese, nem khaibamjā thumta waum khōsi, chikham nemjā dich dēn apim khōsi, nem khaibag, chikhamnau nem wai nəm oowia agjö paarpam khōsi, juaujā chikham thōo, chikham däi khujəurnem, səunem, chikham khaibag waaunem, ³⁰ chikham jaaunem, chikham khīrchajā iekhaanem, Ŋwandamjā khōchhaba, chikham serbiibag pheenem, amachdēupai amach thō iekhaanemnaa sīi nem atcharag, chikham khaibag wauju khīrjuanem, chaainjā dēnnaanau iekhaawai amachig khabamjö ipierraajā khaba, ³¹ Ŋwandam iek atheejā jüg khīchag, amach iekhatarrjā chadcha agjö aba, dich khapeenjā kha khōchhaba, khīr aubaadēmjā khīr thūa chəunaa dich khapeenjā dau aug khaugbata thənəm. ³² Mag thənəmən, amach mag nəm paar jerrba Ŋwandamau khīmie durr amach barkhəuiju khaphə nəmta mag thənəm. Pari magəmta warag amach sua pəaba, parhooba nem waunaa bigaaum khənau amach dēnjö

waauwaijā magta khōsi thunam.

2

Ēwandamau khaigbam khun dūi ichdēu ampierr aju

¹ Pari ābmua khāijā, í chan magba chirum aju. Mam pua chadcha mag khīrju chirum khai, õor wajapham awiajā, m iek ūrbá purug jaaukhem: Pua chikhamnaan jaauwai puchpaita dūi wir aig jaau s̄ebahab, amau nem wau n̄unta puchdēujā dūi waaujeewai. Magua pua pōd, “M̄ chan Ēwandam dau na khaibag chukhu chirum” aju khaba sim.

² Pari maadēu khaph̄ n̄am, Ēwandamau õor dūi amachdēu nem waaujempierre aajem. Magua maadēu khaph̄ n̄am, magum nem khaigbam waaujem khunnan irua amach khīrcha jaaunaa ich juu machag āwatab khaba āwatpiju. ³ Pari p̄, chikham igwia jāan mag s̄ierrum aajemta, puchdēujā amau nem waaujem khīr ich agjō wauba aajeeb. Mag simta, ¿pua khīrjuawai puchta Ēwandam juu eemua peerduju a chir? P̄ chan peerdubam. ⁴ Chadcha Ēwandamau warre p̄ gaai mas deeba aajem. Pari mag puch chig aba aajewaijā, puan puch wajapha s̄iewaita mag puch chig aba aajempii sim. Pari pua khaugba sim, mag irua ūu p̄ dichba aajemun, puch khaibag isegwia ich j̄urmkhīrta mag p̄ chigjā aba s̄ii warag oobamjōo aajem. ⁵ Pari Ēwandamau mag p̄ ig simta, puch jūg theeg gaaimua puch garmuata i igjā igba, s̄ii warag ichdēu õor i agkham ed amachdēu nem khaigba waaujerrpierr amach khīrcha jaaunaa am gaai

juu khaaba deeju edta pach gaai mas amkhiir ich khiir machag sii ãwat phiepi simjö sim.

6 Mag edta dich nem waaujerrpierr agdaujö ichdeu khap maach d*üi* aju. **7** Ar ügthar öberwia büerjä meeba ich mag wajapha wenrraju khiirju nam d*üi* Êwandamagta amach thö iyuu apim khochgau warag nem wajapham appai wauju ëkhaajem khuunan, irua ich denkha auju, ich mag ich d*üi* wenrramkhiir. **8** Pari ar i igar khabanaa warag nem khaigbamta waum khochkhaajem khuun d*üin*, khiir machag thunmua warre am gaa*juu* juu khaabata irua deeju. **9** Magbaadeewai judionaan mag nem khaigba waaujem khuunta wajap dau aug wauphöbaadëm d*üi* ökhiirjug pooma ajurau. Pari wajapcharan amach appaijä khaba, judionaan khabam khuunjä nem khaigbam waaujem khuunan, thumta ïchab ich agjö aju. **10** Mamu magju khaai judionaan ar nem wajapham waaujem khuunan ügtharjä ich d*üi* wajaphata wenrrapiju. Mag nam d*üi* ïchab ichdeuta am thö iekhanaa khoinaa ich d*üi* phei wai nrraju. Pari irua magjujä judionaan d*üip*ai khaba, thum judionaan khabam khuun awiajä nem wajapha waaujerr khuun d*üin* ich agjö aju. **11** Irua mag ãaur khuunpaita daupiinaa iwiir ãbam khuun kha isëe khaba aajeewai judionaan awiajä chi khaigba nam khuunan, judionaan khabam khuun d*üi* khaibag ãba thunm, Êwandamau oowai.

12 Judionaan khabam khuunau chadcha judionaan denjö Moiseeu ley phai patarr chukhu nam. Mag chukhu naawai mag ley gayam iek khaugba pekau waaujerr khuunag Êwandamau mag iek ig-

baju. Pari ichiita amjā okhoob khaba okhooju, amach pekau gaaimua. Mamū mag Moiseeu ley phā pħarr wai naawai ag gayam iek khaphu nūmta pekau waaujerr khunagan chadau, ag gaai jaau simjō ipierra khaba arr gaaimuata Ěwandamau amag ag iek ēudawi warre am dau aphu ajujā jaauju. ¹³ Wajapcharan mag ley gayam iek khaug chirawiajā ag ipierra khabam chan Ěwandam na wajaug chukhu sim. Magarrau ūrwia ag ipierra simn chadau ich Ěwandamaujā wajapha sim a sim. ¹⁴ Pari jāg judionaan khabam khunau Moisés ley chukhu nūmta, sī amach khīrjug eemuapai ag gaai jaau simjō nem waauwai, merag chukhu sim amachdēujā khaphu nūm, khani wauju aai nū wa waubaju aai nū. Mag nūm aig maata amachigan am leiu. ¹⁵ Maguata mag nem wajapha waauwai, mag leita amach khīrjug ee wai nūmjō aajem. Mag naawai, khar nem wajapha waauwai wa khaigba waauwaijā, maguata amag jajaaukhamjō aajem, üu sī wa khaigba sī. Mag amach khīrjug eepai jāga wēnūrraju aai nū a khaphu naawaita, maach i agkham edjā Ěwandamau Moisés ley igba, amachdēu khaphu aajerraupaita õor dēnjo warag am khaibag waumjō aju wa am kōit iekhamjō aju. ¹⁶ Maigta mua mug maach peerduajem iek jaauwai jaaujemjō, chadcha Ěwandamau ich Iewaa Jesucristoogta õrau meraa nem waunaa amach ödegpai khaigba khīrjuajerrjā dawaa amag jaaupiju.

Jāga nū judionaan Moisés ley wai nūm khun

¹⁷ Mua jūrr judionaanag magkhim, mū iek ūrbat: Pāar iek mag pāarta judionaan aawai Moiseeu

ley phā p̄aarr ʍarkha n̄muata pāach peerd̄ju anaabma. Magnaa, pāar meeunta ich Ēwandam ðor aawai, ichiita peerd̄ju awi pāachdēupai pāach thöojem. ¹⁸ Pāachdēuta irua nem waupim khōsimjā khaphn̄naa mag ley gaai jaau simjō khanta wauju aai n̄ a wauju khaba n̄ a khaphn̄ n̄m aajem. ¹⁹ Pāar iek mag pāachdēupaita mag ley khaugbam gaaimua dau khīsumjō n̄m kh̄unjā jaau arrnaa sīi khīchag eemjō wēn̄r̄m kh̄un b̄jā w̄hp̄ijū aai n̄m aajem. ²⁰ Wajapcharan pāachdēuta khaugbam kh̄unag jaau khaugnaa khīrjug meraapaim kh̄unagjā jaau khaug n̄m aajem, mag ley gaai chadam iek phā wai naawai pāachdēuta nem thum khaphn̄ n̄m awi. ²¹ Ma chadcha magju aaima. Pari pāachdēu chikhamnag mag jaau n̄mta, khan jāgwi pāachdēu jaaujemjō aba aajerramma. Pāachdēun ðrag nem jīgkhapiba jaaujemta, jāgwi pāachdēun chadcha jīgkhaajerramma. ²² Pāachdēun pāach khapeenag chikham ʍinjā waupiba jaaujemta, jāgwi pāachdēujā chikham ʍin waaujerramma. Pārau khōchkhaba aajem, ðrau amach juau nem waunaa maata amach ēwandam awi agug jēeu n̄m oowai. Amau mag n̄m aig chadcha khaigba sim; pari pāachdēu mag n̄mta, jāgwi pārau amau amach ēwandamag jēeujem deg nem wajapham wai sisid̄mjā jīgkhaajē. ¿Mag n̄mjā pekau khabá? ²³ Pāachdēupain pāachdēuta mag ley gaai chadam iek phā wai n̄m awi, aata wounjō thöojerram. Pari mag iekha n̄mta, ag gaai jaau simjō khaba, Ēwandam ichaaur nem wau n̄m gaaimua jūrr bigaaum kh̄unag Ēwandam ëugarta

khaigba iekhapiejem. [24](#) Pāachdēu jāgju khapta ich Ēwandamaucha pāar jōoin igwia ich iek phāpitarr gaai, “Pāach gaaimuata ar chi mū iek ükhaba nūm khūunaun warag mū ëugarta khaigba iekhaajem” a jaaubajieb.

[25](#) Wajapcharan mūgta sim: Chadcha ar Moiseeu ley phā pūarr iek wajapha үүrkha simugan mehēu phūurbich nūmjā үү sim. Pari mag phūurbich wai simjā mag ley үүrkhaba sim chan, parta mag phūrbich nūmua Ēwandam õorkha nūm ag dauchach ich gaai wai sim. [26](#) Pari magba mag mehēu phūrbichba ni judiojā khaba simuata mag ley gaai jaau sim wajapha үүrkha simūn, magan mehēu phūrbichba sīewajā, maata Ēwandamagan phūrbich simjō sim, ich dau na wajapha sīewai.

[27](#) Magua, Ēwandamau maach i agkham edjā chi mag ley gaai jaau sim ipierraas simuata, pāar dēnjö mag chi dauchach ich mor gaai chukhu awiajā, ich garmua pāar jaauwímacha jaauju, pārau pāachta Ēwandam õor awia irua jaautarr dauchachjā pāach mor gaai wai nūmta mag i ley phā wai nūm gaai jaau sim ipierraajā khaba narr aawai. [28](#) Pārau khaugba nū, judiokha nūm chan sīi maach dēnnaan judionaan aawai õor dakhīir dich jōoin i pūaba wēnūrrūm khaba, ni sīi Ēwandam dēnkha nūm khūun dauchach wai chirūm anūmjā khabam. [29](#) Judío chaar abarmūn, sīi dich morta dauchachpiju khääi, Ēwandam dau na thääar wajapha nūmūu. Mag nūm aiguin chadau sīi judionaan i үүrkha nūmua khaba, ich Ēwandam Akharauta mag maach thääar wajaug api sim. Magta thääar wajapha nūmūn chadau, dichjöpaim

khuunau khaba, ich Ŋwandamauta chadcha maach
üu wenurrum aju.

3

¹ Pari mag numta ābmua khāijā, “Khan gaaimua magan maar judionaanta judionaan khabam khuun khāijā Ŋwandam dau na üucha namma” wa “Khan wajaug sī, mag phuerbich numua dich mor gaai dauchach num” akhiin, ² jaauju pōoma thanum. Pari chadcha maachta deeum khuun khāijā üucha numan, maach meeunagta ich Jöoiraujā thumaam khuun athee ich iek phā deetarr gaaimuau. ³ Pari magtarrta, ¿jāg ãaur khuunau ükhamaphamjö numjāma? ¿Pārau khirjuawai am mag num gaaimua ich Jöoirau aju ajerrjā chadcha magba sīi ich mag khir okhooju khai? ⁴ Magju abá. Thumaam khuun nem sēunem awiajā ich Ŋwandam chan sēu chukhu silerraawai ichin iin nem agchata jaaujem. Maach khaibag jawaagjā ich mag silrrum igwi jöoi David khararrau Ŋwandam iek gaai magiim:

“Pua õor khaibag jaauwaijā amau, ‘Puan nem agchata jaaubarm’ aju.

Chad khabam nem õrau puech gaai thawaijā puechdeuta ganab khaba ganju” a phājim, “puechta agpierra chitaawai.” (*Sal. 51:4*)

⁵ Pari mag maach khaigba num gaaimuata warag Ŋwandam maachjö khaba agpierra silrrumjā maadeu khaphue num khai, magan ¿jāgáwa? Sīi parhoobam khuunau khirjuajemjö khirjukhiin, magan Ŋwandamau pōd õor amach pekau gaaimua dau aphue apiju khaba sim aju

aai nām, mag pekau gaaimuata ich agpierraar chitāmjā wajapha khaugpiejeeawai. ⁶ Pari ma chad khabam. Mag akhiin magan Ēwandaman agchajā khaba parhoobata nem wau sīerrām akham. Ēwandam ichpa magta sīerrām akhiin, jāga ichdēu maach i agkham edjā pāar khaigba naajim wa ū wēnūrrajim khāijā aju maachig.

⁷ Wa magba ābmua khāijā p̄aba, “Pari mag māch khaibag chirām gaaimua jūrr mua òrag Ēwandamau òor dūi agpierraar nem waaujem igwia i wajaugta phēpi chirāmjō chirāmta, jāga magām gaaimua Ēwandamau mā dau aphā apibarju” aju. ⁸ Pari mag amau jaau nāmjō mag khaigba nām gaaimua i wajaugta phēpimjō nām khai, jāgwi warag nem khaigbamta wauju khaba nā, magām gaaimua jūrr ich mag i wajaugta phēmkhīr. Chi mag nām khāunaun amachdēu mag khīrju nām gaaimuata òrag jaauwaijā, muan magta jaau chitām aajem, magām gaaimua mā ēugar sēukha nem īgkham khōchgau. Pari chi mag nām khāunan, Ēwandam dāi khujer nāmjō nām gaaimua, i juu machag āwatab khaba āwatju.

Maachin thum pekaupanau

⁹ Magan ḡmaachin jāgata nāmma? ḡMaach chi judionaanta judionaan khabam khāun khāijā Ēwandam na wajapcha nā? Magjā khabam. Maachin, chaig māchdēu jaau chirarrijō, judionaan khabam khāun dāi āba judionaan awiajā thum pekaupanau, Ēwandam iek phā sim gaai jaau simjō. ¹⁰ Mag i iek phā sim gaai jaauwai,

“Ēwandam dau na wajapham khuun chan ābjā chukhum” a sim.

11 “Ēwandamau wajapha wēnarrapi simjö chan ābmuajā i dēnjo khiirjuba sim; ābmuajā i igmaphamjöta sim.

12 Thumaam khuunauta i aar baarjem khud iseg-naa khud khaibag garta wēt thuum.

Thumaam khuunta warag ār thuunisim; i dau na wajapham khuun chan ābjā chukhum” a sim. *(Sal. 14:1-3; 53:1-3)*

13 “Jāgum khuunan sīi chikham ëugar khaigba iekhaagpaita sīsidum.

Sëukha nem jaaunem sīsidum” a sim. *(Sal. 5:9)*

“Par iekhaupai chikham thoojem akhiin, jāgum khuunaun nemkhierr dēnjo õor dajék aju” a sim. *(Sal. 140:3)*

14 “Am iin, sīi chikham thop iekhaagpaita sīsidum gaaimua ihasimjöta sīsidum” a sim. *(Sal. 10:13)*

15 “Sīi büär abarm gaaimua chikham thoojuuta khiirju sīsidum;

16 amach wēnarrampierr sīi õor dau aphuu apiju-uta ēkhaajerram.

17 Amach mag num gaaimua büürjā khoinaa wēnarraju khaugba num” a sim. *(Is. 59:7-8)*

18 “Ēwandam ökhö aju khiirjug chan büürjā khiir ee paba aajerram” a sim. *(Sal. 36:1)*

Magta phā sim ich Ēwandam iek gaai.

19 Chamug Ēwandam ley gayam mua jaaubarm chan oob pārau sīi āba judionaan khabam khuun atheepaita mag jaau chirum amiet. Maadēu khaphu num, mug iekhan maach judionaan

atheepata mag phāpijim, maagwai Ŋwandamau mæg durr i agkham edjä thumaam khœun amach khaigba narr khap, Ŋwandamau amach khaibag wauju jaaubarm ũurwaijä sii khœu i iek ũrmkhœir. **20** Chi lein sii maach pekau pöm khithœem khap apiegpaita ich Ŋwandamau phäpitarr aawai mag uerkha narr gaaimuapai chan pöd Ŋwandamau maachig, “Päar pekau chukhu naawai mu düijä iekkhœr chukhu nœm” abaju.

Jäga Ŋwandamau maach kulp chukhu apäaijë

21-22 Pari ïs jürr Ŋwandamau maachig khap api sim, jäga mag i düi iekkhœr pöm nœmjö narrta pekau chukhu arr khœunjö nœisi. Chadcha war-garwejä ichdœu ley phäpitarr gaai jaaunaa sii ich i jaaumienagjä ichdœu magju ich mag jaaupiejee-jim. Pari magjujä mag ley uerkha nœm gaaimua khabam ajim. ïs mag pekau chukhu arrjö nœmœn, Jesucristo iek thäraucha ükha nœm gaaimuata, judío wa judío khaba awiajä, Ŋwandamau thum mag pekau chukhu narrjö phë wai sim. Mag Cristo khurau khaba akhiin chan ni äbjä peerdœbam; **23** thumaam khœunta amach pekau gaaimua amachdœupai Ŋwandamag amach isegpi nœmjö i warpta wœnarrœm, ichdœu waupim khœsim waujöjöopajä khaba. **24** Mag Ŋwandam warpta wœnarrœm jö naab mama, í thumaam khœun düi wajapha khitaawai mag dichdœu nem ajapha wau nœm paarjä khaba, ich garmuata mag maach i düi iekkhœr pöm narrjä igba, Jesucristo gaaimua maach pekau chugpaawia iekkhœr chukhu sii ich düi dau parii apiejem. **25** Warrgarwe ichdœu ðor

peerdu aaujeeawai chadcha ñor pekau wau n̄amjā oobamjöta am aaujeejim, ich Iewaa p̄ei n̄am ora. Pari ïs ya Ŋwandamau mag Jesucristota ñor kōit thōmkhñir püibarmua maachig khaphu api sim, chadcha warrgarm khñanjā auju aai s̄ejim. Pari mag auju ayaa apiegan Cristo meewia ich bag ārbarmua ichta ñor pekau chugpaajem khapijim, ich Ŋwandamau. ²⁶ Mag, warrgar aajerrjö ïsjā chi Jesús iek ükha n̄um khñan chan ya tag kulp chukhu n̄um aju aai sim Ŋwandamau, chadcha am khaibag paarjā Jesuu ḫduraa ich thōopitarr aawai.

²⁷ Mag khai magan Moiseeu ley phā puarr ḫurkha n̄amuata kulp chukhu n̄am awia pōd dich thöju khaba n̄am. Ŋwandamau mag maach kulp chukhu ap̄i simun, mag ley ḫurkha n̄amuua khaba, āba Jesús iek thāraucha ükha n̄am gaaimuata mag maach kulp chukhu ap̄i sim. ²⁸ Wajapcharan maan m̄ugta sim: Ŋwandamaun Jesús iek thāraucha ükha n̄am khñanta ya tag kulp chukhu n̄am a jaaujem. Irua mag s̄ii ley gaai jaau sim iekta ñrag ḫurkhapi jauba sim, ich d̄ai amach pekau gaaimua kulp chukhu n̄am a jawaag. ²⁹ ¿Wa p̄arau khñirjuawai Ŋwandam s̄ii maach judionaan dēnpai, warrgarwejā maach jöoinagta ich iek phā derr aawai? ¿Í ïchab durrpierram khñan Ŋwandam khabá? ¿Mag iek maach jöoinag phā deetarrjā thumaam khñan athee khabají? Chadcha ichpaita durrpierram khñan Ŋwandamma. ³⁰ Tag Ŋwandam chukhu āba ich appaita s̄ierrum. Ichdēupaita chadcha Jesucristo iek ükhaa chaar ükha n̄am khñanan, judío wa judío khaba awiajā, magumjā igba thum āba ya bürjā kulp chukhu narrjö ap̄aijem.

31 Magan jāgáwa. Mag maadëu ükhaa chaar ükha nūisiewai, ḡmag ley maach athee tag baleeba aadëp sīeb? Baleeba sīsim abá. Mag baleeba apiju khāai, mag ükhaa chaar ükha nūmuata warag ürcha i baleepi nūm khabáwa, warrgarwejā ich magta Ěwandamau ükhapi jaaujerr aawai.

4

Jāga Abrán Ěwandam dau na pekau chukhu arrjö sīsījī

¹ Pāadē khīirjubat, jāga warrgar maach jōoin Abrán khararrjā pekau chukhu arrjö sīsījī Ěwandam dau na. ²⁻³ Ěwandamau oowai jōoi Abrán ich dau na nem wajapha waaujerr gaaimuata kulp chukhu apüimuan, Abranau wir aig ich thö iekhaju aai sīekham. Pari Ěwandam iek phā sim gaai jaauwai, būrjā chaain chukhu nūm ee, Ěwandamau ichig chaain khapan apiju jaautarr iek ükhabaawaita Ěwandamau i khaibag isegpüiwi i tag kulp chukhu apüijim a sim, sīi mag ükhatar paarpai. Magua pōd irua Ěwandam dau na ich thö iekhaju khaba sīejim, mag iekhaag nem wautarrjā chukhu arr aawai. ⁴ Maadëu khaphā nūm, ðor phidkhapiwi phag nūm chan sīi par dee nūm khabam. Mag phagbarmān ich phidkhatar paarta phag nūmān, ichiita irig phagab khaba phagju aai naawai. ⁵ Pari Ěwandamau ich iek ükhaa chaar ükha nūm khāan pekau chugpaa nūm chan mag khabam. Amau amach igamkhīir nem wajapha wauba aajerr awiajā, pari amau āba Cristoouta chadcha amach peerdu auju aai sim awi amach thāraucha ükhamān chadau, mag

ükha nəm gaaimuata ag najā pekau chukhu arrjö apüiju. ⁶ Mag, am nem wajapha waaujerr paarjā khaba, sīi am pekau Ŋwandamaau chukhu arrjö abapüim khūn onee nəm igwiata jöoi David khararraujā jaaujim. ⁷ Mag irua phātarr iek gaai mag sim:

“Ar Ŋwandamaau am khaibag chugpaawi amau pekau waaujerrjā igba abarm khūnta chadcha onee nəm.

⁸ Ar maach Pör Ŋwandamaau amach mag khaigba narrjā wajapha waupüinaa tag magum iekjā igba abarm khūnta onee aju” a phā sim. *(Sal. 32:1-2)*

⁹ Mag simta, ḡpārau khūrjuawai, mag onee aju anumjā sīi judionaan mehēu phārbich nəm khūn atheepai khai? Wa īchab judionaan khabam khūn atheepata jaau sīwa. Chaig māchdēu jaau chirarrjö, mag Ŋwandamaau jöoi Abranjā ich mag pekau chukhu aajerrjö wajaug paapüijim anumun, ichdēu thāraucha ükhatarra gaaimua ajim. ¹⁰ Pari wajapha khūrjubat. ḡJāagwaichata mag i wajaug paapüijī? ḡMehēu phārbichtarr khur, wa ag nawe? Ag nawe khabajieb. ¹¹ Mag phārbich nəmta chi dauchach ajim, thāraucha ükhabaawai ich Ŋwandamaau wajaug paapüinaa pekau chukhu aajerrjö apüi nəm dēn. Magtarr aawai ich jöoi Abranta judionaan dēnjö mag mehēu phārbichba naawiajā pari thāraucha ükha nəm khūn pörkha sīsijim. Magta īchab ewag pawiajā ükhaa chaar ükha nəm khūnan ich mag jaar aajerrjö īsjā Ŋwandamaau wajaug paapäaijem. ¹² Mag phārbichbarmua īchab ichta

mag phurbich num khun porkha susijim, maja
pari ichdeu ükhatarrjö ükha num khun den
mamu. Pari mag phurbich wai naawiaja, ichiita
Abranau ich den phurbichju nawe ükhatarrjö,
amauja thärauchata ükhaju aai num.

*Êwandamau ichdeu magju atarrjö ajuun ich iek
ükha num khun düita magju*

13 Êwandamau Abranag jaauwai, i chaain ewagam khunagta irig deeju arr durr jüapiju ajim. Pari irig mag jaautarr chan mag sü Moiseeu ley werpuarr urkhaajerr gaaimuaja khaba, ich Êwandamau ichig magtarr chadcha ükhatarr aawaita mag deeju jaaujim. Mag ich iek ükhabaawai büurjä pekau chukhu arrjö Êwandamau i wajaug paapüijim. **14** Mag sü ley urkha num khunta irua mag wajaug paapüajem akhiin, magan parta Êwandam iek thäraucha ükhaajeekham. Mag ichdeu ley deetarr urkhaawaita mag maach wajaug paajem akhiin, magan maach düi magju a jaautarrijä pöd magbakham, äbmujajä pöd ag gaai jaau simjö thum urkha auba aajeewai. Magua, ley urkha num gaaimuapai chan ðor peerdubam. **15** Lein warag Êwandamau ðor gaai juu khuaba deeju khap apiegta sim, ley paraam aigjä ichiita ðrau pöd ag gaai jaau simjö aba aajeewai. **16** Magua mag Abranag jaautarrjö maach düijä wajapha ajuun, i iek chadcha ükha num gaaimuapaita magju. Mag gaaimuapai aawai maach peerdu aauwijä ðrau khaphu aju, dichdeu nem wau num paar khaba, üu ich garmuata maach peerdu

au sim. Mag sīi ükha nūm gaaimuapai aawai, ewag pawiajā maach mag ükha nūmua Abrán chaainkha nūm khūnauta aub khaba auju, Ŋwandumau deeju jaautarr. ¹⁷ Irig mag iekhatarr jaauwi ich Ŋwandum iek phā sim gaai, “Pū mua chadcha õor durrpierram khūn aaikhapiju” a sim. Mag iekhatarr Ŋwandumauta õor mee sīsid arrjā phiriutkhanaa nem chukhu arr eejā ompaa aaujem iekta ükhajim Abranau.

¹⁸ Ŋwendumau ichig magtarr aawai, ya jöoiraa pamta chaaijā chukhu narr āba, Abranau chadcha ich chaai paarpaju khaphū sīsijim, ichta mag õor pōm durrpierr thūnūsiju khūn aaikhaju igwi, Ŋwendumau ichig, “Pū chaain khapaana chitaju” a jaautarrjö. ¹⁹ Irua khaphū sīejim, ichjā jöoiraanaa i ūan Sarajā ūanaa khitarr aawai amach pōm wēnūrrabaju. Pari mag jöoiraa sīerr awiajā irua khaphū sīejim, Ŋwendumau ichig jaautarr aawai ich chaai chukhu meebaju. Magua mag peer cien años sīerr āba, Abranau āba ag iekta jūg thōba wai sīsijim. ²⁰ Irua mag “Mua ükhabamjā” aba, sīi Ŋwendumau ichig chaai deeju atarr chadcha paarpajuuta warag khīirjunaa, “Puan puchdēu nem magju atarrjā chadchata wau sīerrum” aajeejim Ŋwandumag, i thō iekhamamua. ²¹ Irua khaphū sīejim, chadcha Ŋwandum juu theeg sim, ichdēu nem magju atarr wawaag. ²² Ichdēu mag khaphū ükha sīerr gaaimuata, Ŋwendumau ich iek phātarr gaai jaau simjō pekau chukhu arrjō i wa-jaug paapūijim aajem.

²³ Mag Abranau ükhaa chaar ükhatarr gaaimua

Ēwandamau i kulp chukhu paatarr jaau nūm chan i appaijā khaba,²⁴ ewag pawia maachjā agjö kulp chukhu paapüiju khūn igwiapata mag phāpijim Ēwandamau ich iek gaai. Wajapcharan mag maach Pör Jesūs phiriu autarr ag Ēwandam gaai thāraucha ükhaawaita īchab ich Ēwandamau maach pekau chugpaawi kulp chukhu narrjö maachjā aajem.²⁵ Mag maach Pör Jesuuta Ēwandamau maach pekau paar õrag udūraa thōopijim, mag thōtarcta deeu phiriu athamua maach pekau chugpaapääig.

5

Jāga nu īs pekau chukhu arrjö wajaug paapüiwi

¹ Mūchdēu jaau chirarrjö, maachdēu thāraucha Jesucristo iek ükha nūm gaaimua Ēwandamau maach pekau chukhu narrjö wajaug paapüijim. Magua ya īsin maach i dāi khōinaa nūm maach Pör Jesucristo gaaimua. ² I gaaimuata īchab Ēwandamaujā maach dāi wajapha aajem, i iek thāraucha ükhaawai. Mag nūm gaaimua īchab onee nūm, ich mag wajaug sīerrūm dāita wēnūrraju khīirju naawai. ³ Pari mag māg atag i dāi wēnūrraju khīirjuwiapai khaba, māig eegarwe maach dau aug waauwaijā ich mag onee naajem, magum gaaimua warag maach thāar phīupiejem khaphū naawai. ⁴ Maagwai mag thāar phī naawai mag dau aug wau nūmjā āwatju khaphū āwat nūmta Ēwandamau oowaijā ū sim. Mag gaaimuajā onee naajem. Mag Ēwandamau maach ū oo sim khaphū naawaita warag mag i khīircha oo wai wēnūrram khōchag thūnumjā ogduba aajem. ⁵ Mag

i kh̄ircha ooju kh̄irju n̄am̄n, ich Akhaar maachig deetarraujā chadcha ichdēu maach daupii wai sim khaph̄ api s̄iewai ichiita i oob khaba ooju khaph̄ n̄am̄u.

6 Dich juapadamaupai chan pōd dich pekau eemua öbēraajā jua theeg chukhu narrta, mag i oob khaba ooju khap amkh̄irta Cristo bēewia maach thumaam kh̄un kōit meechejim, magbar-mua maach chi khaigbam kh̄un peerdu awaag.

7 Pārau khaph̄ n̄am, chadcha thethe sim, sīi ābmua ud̄raa chikham kōit ich thōopiju. Ich kh̄rāu chan, Ŋwandum iek gaai jaau simjō nem ajapham appai waaujem kōit awiajā, ābmujā ud̄raa ich thōopibaju. Tale sīi woun wajaug sim paran ābmua khāijā ich thōopiju; pari mag awiajā mag n̄am an̄m chan wajappai ūrba aajem.

8 Pari Ŋwandum magbajim maach d̄ai. Maach pekau pōm n̄am āba, Cristo pājjim maach kōit thōmkh̄ir. Mag pūibarmuata irua ich garmua chadcha maach khōsi sim khap apijim. **9** Mag, maach khaigba narrjā igba Cristo maach kōit meetarr gaaimua ya i d̄ui kulp chukhu naawaita, i gaaimuata īchab Ŋwendum maach i agkham ed maach gaai ich kh̄ir machag meeju arrjā ūu maach juu kh̄apäiju, ya b̄urjā pekau chukhu arrjō naawai. **10** Warr maach pekau ee wēn̄rraajeewain maachin Ŋwandum d̄ai iekkhōr pōmta naajim, maachdēu i igba narr gaaimua. Pari mag Cristo maach kōit meetarr gaaimua Ŋwandum d̄ai maach khōinaa api sim khai, magan ich iiu phiidutarr gaaimuajā īchab maach aub khaba ich aar auju, ya Ŋwandum d̄ai khōinaa

wënurraawai. ¹¹ Pari mag ich aar aujupaijā khabam. Maach Pör Jesucristoou Ÿwandam däi mag maach khōinaa apitarr paarjā irig üu ajim anaa ich Ÿwandamta thö iekhaajem, onee naawai.

Adanau õor okhoopitarr, jūrr Jesuu peerdu aau-jem

¹² Ich jägta ajim ūchab warrgarjā: Ich mag Jesucristo meetarr gaaimuapai maach peerdüajemjö, õor äbpai pekau wautarr gaaimuata ūchab thumaam khünta ewag pawiajā pekau paarpagkhajim. Mag pekau gaaimua chi nacha pekau wautarr wounjā meetarr aawai maach ewagam khüunjā agjö thumaata ö deejim, thumaam khünta pekau wau thünaawai. ¹³ Ley chukhum aig parhooba nem waauwaijā magum paar iekhaba aajeeb mam, Moiseeg Ÿwandamau ley phäpiju nawe ichiita ya chi pekaun s̄ejim. ¹⁴ Mag chi pekauta warrgurwe s̄ierr aawai Adán s̄isierr aigmua kh̄eb Moisés s̄ierr jaarjā mag pekaúata ewag pawiajā õor thum dajēgpi wai s̄isijim. Ÿwandamau Adanag ich kh̄fircha jaautarrta i ichaaur awia pekau wautarrjö ewagam khünnau chan amachdëucha waubajierrab mam, ichiita amachdëu nem wauju khaba n̄um khaphu narrta waujim. Mag wautarr gaaimuata amachdëujā ich Ÿwandamaucha jaautarrta ichaaur abarmjö pekau waujierram.

Wajapcharan mag Adanau nacha khaigba arr gaaimuata õor thum dajēk n̄isierrjö, nassi pawia Cristo bëewaijā i meebarma gaaimuata ūchab jūrr õor thum peerduju aai n̄isiijim. ¹⁵ Mamu mua mag chirum aig chan mag Adanau pekau wautarrta

ewag pawi Ÿwandamau maach athee ich Chaai püitarrjö ū sim aba chirum. Nacha ich Ÿwandamau woun ompaatarrau, wajapcharan Adanauma, i iek ūrba i ichaaur awia pekau wautarr gaaimuata ewag pawiajä thumaam khunta ö deejim. Pari mag thumaam khunta khéch nám oobaawai, Ÿwandam maach däi wajapha khitaawai, jurr maachig regalo wajapcharamta sii par deebarmjö ajim, ich Iewaa Cristo püibarmua. Cristoou maach thumaam khun iiu aum khochgau maach kõit ich thöopibarmua ichdëu nem wauju aai sïerr atchata waujim. ¹⁶ Mag warrcha ðor äbpaimua pekau wautarr gaaimua thumaam khunta Ÿwandam däi iekkhör paarpapijim. Pari mag iekkhör pöm ich däi paarpatarrta, am pekau pöm thnarrijä igba, thumaam khun kõit meemkhîir Cristo püitarr gaaimua pekau chukhu narrjö deeu wajaug paapüijim. ¹⁷ In chadcha äbpaimua mag pekau paarpatarr aigmua ich chi pekauta nem jua theeg sïsijim, ichdëuta ðor thum dajék aag. Pari Ÿwandumta ag khääi jua theegcha sïerraawai agjö woun äb mag pekau paar maach kõit uduraa ich thöopitarr gaaimua magum thum pödpüiwia, ðorjä wajaug paawia pekau chukhu arrjö apäaijem, ajapcharan Jesucristo gaaimuama. Mag ich thöopitarran, mag uduraa amach wajaug paapi nám khunta ich dënjo nem khaigbamjä thum pödpäaijem khunkha wénurramkhîir ajim.

¹⁸ Wajapcharan jäg Adán ich appai pekau wautarr gaaimua thumaam khunta Ÿwandam däi iekkhör paarpatarrjö, īchab Jesucristoouta ich Aai ipierraai maach kõit ich thöopitarr gaaimua mag

iekkhōr pōm narrjā magba arrjō apääijem, ich mag wēnūrramkhīir. ¹⁹ Wajapcharan ābpai mag Ŋwandum iek ūrba i ichaaur arr gaaimua õor pōmta pekau paarpagkhapitarrjō, ich agjō īchab ābmua ūu ich Aai ipierraal maach thumaam khūun kōit meetarr gaaimua õor pōmta agjō wajaug paawia pekau chukhu narrjō n̄isiju.

²⁰ Warrcha Ŋwandamau ley deewain, õrag amach pekau wau n̄am khap amkhīirta deejim. Pari magbaawai mag amach pekau wau n̄mjā khaphu n̄umta warag athuuchata khaibag aphöbaadēm āba, ich Ŋwandamajā ich jāg õor dau aug khaug paraa khitaawai, īchab amag wajapcha khaphu apijim, ichdēu am peerde auju aai sim. ²¹ Warr jāg pekau õor meepieg ichta jua theeg ūrpai s̄lerrjō, īsjā īchab Ŋwandam jua theegta jūrr ag khāaijā ūrpai sim, maach Pör Jesucristo gaaimua mag maach pekau pōm narrta chugpaapūiwia jūrr ich dāita ich mag i dēnkhā wēnūrramkhīir.

6

Pekau wawaagan maachin chi meemjō n̄am, mamu Cristo athee nem wawaagan iiu n̄am

¹ Mag pekau athuucha waauwaita Ŋwandamau maach dāi wajapcha aajem anaawai, magan ḷwarag ich magta pekau wau wēnūrrajupá, mag pekau wau n̄am Ŋwandamau chugpaapūpūikhampierr chadcha ich maach dāi wajapha khitum khap aag? ² Mag khabam. Jesucristo dāi naawai tag pekau waumaaugau ya maach chi khēchamjō n̄umta, jāga mag būurjā dich khaibag p̄aba agtha pekau wau wēnūrraju aai

nūm abarju. ³ Pārau khaphu nūm, Jesucristo iek ükhawia maach i thär gaai pör choowi i dēnha nūm khunan ya i düi õor ābpaimjöta nūm. Mag naawai tag pekau wauba aagjä warre i düi āba khëchtarrjöta nūm, ¿ma pārau khaugba nu? ⁴ Wajapcharan mag maach pör choo nūm aig, warre Cristo düita ābam jēbdegpai bëppäitarrjöta nūm, tag pekau waujujä khaugba aag. Pari mag meebarmjö arran, sīi tag warramjö nem khaigbam wauba aagpai khaba, jūrr ich Cristo simjöta wënurraagau. Wajapcharan Ēwandamau ich Chaai phiriu autarrjö, maachjä ich athee iiu phiidubarm khuunjöta api sim, āba ichdēu khōsimjö wënurramkhīr.

⁵ Mag nem khaigbam waumaaugau Cristo düi āba meetarrjö naawai agjö i düi āba phiidubarmjöta nūm, jūrr nem wajapham appaita wawaag. ⁶ Magua, maadēu khaphu nūm, warr maach Cristo düi khaba naawai dich khōchagpierr nem wauju khīrjug wai narrjä ya ich Cristoou ich düi āba pakuls gaai meerpbapäimjö ajim, magbarmua magum khīrjug warre jua theeg chukhu aadeewai tag mag pekaúgta dich khääi ürpai apiba amkhīr. ⁷ Chadcha maach meewai chan tag nem waujujä khaugba aadeejewai pekaúajä maach ogdupäaijem, ya tag ich ipierraab abaju khaphu siewai. Ich agjöta sim īchab Cristo düi meebarmjö aawaijä: pekaúa pöd maach düi iek theeg chukhu sim. ⁸ Mag ya maach Cristo düi khëchwi nūmjö naawai maadēu khaphu nūm, maachjä īchab ich Cristo simjöta wënurraju, pekaúgta uduur dich ürpapiba. ⁹ Maadēu khaphu

nūm, Cristo iiu phiidūtarr aawai tag meebam; í tag maach dajēkhum khūnjo khaba sīsim. ¹⁰ Cristo meetarran, õor pekau paarta meetarr aawai, chi pekau jāg ichdēu õor dajēk aajemjā warre ich Cristo garmuata pödpüijim. Pari mag meetarrta deeu iiu phiidūwia sīerrumān, ich gaaimua jūrr õragta Ēwandam thö iekhamkhīrāu. ¹¹ Mag pāar ya Cristo ich garmua mag pekau pödpüitarr dūita naawai tag pekau waumaaugau ya chi khēchamjōta abat. Magarrau Cristo dūi nūm gaaimua Ēwandam athee nem wajapha wawaagan chadau jūrr khīr ubagta abat.

¹² Pekaúg chan oob ɻdūraa pāach gaai ürpapimiet, sīi warrgar pāachdēu nem waum khōsimpai waaujerr wawaag. ¹³ Nem khaigbam wawaag chan ni buchkhun awiajā oob pekaúgta pāach gaai ɻdūur apimiet. Mag khāai Ēwandamagan chadau pāachta sīi khajapham nem jua choogjemjō idēu pāach dūi ichdēu ampierr apibat. Ya pāar mag nem khaigbam wau wēnūrramaaugau, Cristo dūi ãba meewia deeu iiu phiidūwi naawai, Ēwandamagta pāachdēupai warre pāach thum thsīlebapüit. ¹⁴ Pārau magta amān pekau chan būrjā pāar dūi iek theeg chukhu sīsiju. ¿Khan jāgwi? Pārau sīi pāachdēu khīrju nūmjō Moiseeu ley phā p̄atarr ɻurkha nūmua khaba, ãba Ēwandamau ich garmuata pāach pekau ee wēnūrrapimaaugau ūu pārag khīrjug dee sīewaima.

*Ēwandam chogkha naawai nem agchata waiju
aai nūm*

15 Mag, mua Moiseeu ley phā p̄hatarr ūrkha n̄mua khaba āba Ŋwandam maach d̄i wajapha khitaawaita maach peerd̄ aaujem a chirum aig, ābmua khāijā, Ŋwandamau maach chig abaju awi, “Magan warag pekau wauju aai naabahab” aju. Pari magjā khabam. **16** Magju khāai wajapha khūirjunaata nem waubat. Pārau pāachdēuta jaauju aai n̄m, ¿pekaúgtā uduur pāach ürpapim khōsi n̄, okhoom iek okhoog, wa Ŋwandam chogkham khōsita n̄, i ipierr n̄mua i aar öbēraag? Pāachdēu igbarmta pāar pōrkha sīsiewai maguata pāar ich chogkha wai sīsiju. **17** Warran pāran chadcha pekau chogkha n̄mjöta naajim, pāach khōchagpierr nem waaujerr gaaimua. Pari īs jūrr pāar gaaimua Ŋwandamagta uu ajim a chirum, pāachig jāga wēnūrraju aai n̄ a jaautarr iekta pārau thārauchata ūkha naawai. **18** Mag pekau juu eemua Ŋwandamau uu pāar peerd̄ autarr aigmua īsin pāran jūrr i chognaanau, ichdēu nem khōsimjö nem agchata wau wēnūrraawai. **19** Mua mag chikham chogkha n̄m jaau chirum, sīi cha māchdēu jaau chirum wajapha khaph̄ amkhūrrta mag ejemplō pārag jaau chirum. Magba akhiin pārau pōd khaugbaju, khanta mua jaau chirū. Mag māchdēu jaau chirumjö, ich jāg warr sīi pāach khōchagpierr nem khaibgam waaujerr gaaimua pekaúgtā uduur pāach ürpapiejerrjō, īchab īsjā warre pāachdēupai pāachta thum Ŋwandamag thūs̄lebapüit, ichdēu khōsimjö nem wajaphata wau n̄mua chadcha i ðorkha āba i atheepai wēnūrraag.

20 Chadcha warr pāar sīi pāach khōchagpierr nem wau n̄m gaaimua pekau chogkha n̄mjö naa-

jeewai chan Ŋwandamau waipi jaau simjö waujujā khīirjuba aajeejim, agtha i õor khaba narr aawai. ²¹ Pari ūs ewag panaa oowai, khan wajaug sīejī mag khaigba wēnūrrarr. Ante ūs magum khīirjuawai warag maach chigaata sim, mag dich nem khaigba wau nūm gaaimua sīta warag maach okhoopiejeewai. ²² Pari ūs chan pāar warr pekau chogkha narrjö khaba nūm; ūsin pāran jūrr Ŋwandam chognaanau. Pari mag i chogkha nūmūn chadau ante maach athee wajaugta sim, mag nūmuata i ūorkha i atheepai wēnūrranaa i aar öbērwi i dūi naaimaju aawai. ²³ Pekau chogkha nūmjö nūmuau sīi warag maach okhoom iekta okhoopiejem. Pari jūrr Ŋwandamau ich chogkha wēnūrrum paar maachig deeju jaau simūn, ügthar pawiajā ich mag ich dūi phē wai sīsijuuta jaau sim, maach Pör Jesucristo dūi õor ūbpaimjö naawai.

7

Cristo dēnkha nūmūn ūui jaai paraamjōta sim

¹ Cristo gaaimua khodamnaan, pārau ley khaphūm khūm aawai pārau meraa khaba nūm, lein maach iiu durrum orapaita maach dūi iek theeg sīejem. ² Pāadē khīrjubat: Ūui jaai paraamjā ich agjōta sīebahab. Ley gaai jaauwai, chi jaai meebam aiguin ich jaai gaai jūgadau jū simjōta sim anūm, pūaju khaba. Pari chi jaai meebaraaden chadau mag jū simjō sīerrta ūedūbaadēmjō sim, tag jaai chukhu aadeewai. ³ Pari mag jaai paraa simta deeum emkhooi dūi khapes amūn magan pekauta waubarm, ich jaai khabam dūi aawai. Pari chi jaai meebaraaden chadau ya deeum jaai

auju aai sim, mag ich jaai gaai jü simjö sīerrjä ya ēedbaadëmjö siewai. Mag, khoopawia ich ap sīsimta jaai au simun magan pekau khabam.

⁴ Khodamnaan, pāarjä īchab ich agjöta naabahab: Warran leita pāar jaaijö sīejim. Magua ichiita pārau ag gaai jaau sim ipierraab khaba aajeejim. Pari tag pekau waumaaugau ya pāar Cristo dūi meetarrjö naawai ya mag ley pāar dūi tag iek theeg chukhu sīsim. Ya īsin pāran jūrr Cristo dēnēu, ar meewia deeu iiu phiidutarr dēnma. Mag i dēnkhā naawaita Ēwandam dau na nem wajapha wau wēnūrraju. ⁵ Warr maach parhoobam khūunjö sī dich pekau ee wēnūrraajeewai leiu maachig nem parhoob waupiba jaau sīejim. Pari mag-tarrta nem khaigbamta waipi jaautarrjö warag parhoobam nemta waum khōchkhā phöbaadëwi sī okhoo nūisijim. ⁶ Pari mag narrta īs jūrr nem khaigbam waumaaugau Cristo dūi āba meewi nūisimjö nūm. Mag Cristo dūi meebarmaa īsin maachin āba Ēwandam chognaanau, ya mag leita maach khāai ürpai khaba siewai. Pari mag i chogkha nūm chan mag ley gaai jaau sim uūrkha nūmua khaba, ich Ēwandam Akharau wēnūrrapi jaau simjö wēnūrrumuata mag i chogkha nūm.

Pabloou ich pekau khaug autarr

⁷ Mag khai, ¿magan Ēwandamau ley deetarran pekaupá? Mag khabam. Ēwandamau ley deetarr chan pekau khabam. Pari mag ley khurau khabamuan, māch pekau paraa chirumjä khaugba chirakham. Mag ley gaai “Oob chikham nemta pāch dēn apim khōsi am” aba sīekhiin, mua būrjä khaugba chitakham, magpai nūmua pekaukha

öbér sim. ⁸ Pari mag ley khaug athamjö abaawai chi pekaúata warag mərəg chikhām nem khōsi aju aai khaba chirəmpata warag khōchkhapibarmjö ajim. Pari ley chukhumuan magbakham. Wajapcharan ley chukhum aiguin, pekaun sīi iek theeg chukhuta sim, nem khaigbam maachig waupieg. ⁹ Warr agtha daumeraa chiraajee-wain məch pekau wai chirəmjā khaugbata chirarr aawai mə ū chirajim. Pari maimua ya məchdēu chi ley gaai jaau sim khaug athaawaita, īchab mag məchdēu nem wauju khabamta waum khōchkhakhakham gaaimua ¹⁰ warre məch okhoo chirəmjā khaphə chirsijim. Magta ajim. Wajapcharan məchdēu khīrjuawai, mag ley սərkha nəmuata məch peerdə aujupii chirajim; pari mag-tarrta jūrr ich ag leíupai warag məch okhoojuta mərəg jaaubarmjö jaaubaawai ¹¹ mua khaphə aadējim, chi pekaúata sīi məch khūgurbarm. ¿Pari jāga magjī? Par ley thum սərkha aubaju սərkha chitarr gaaimuama. Wajapcharan mag ley thum pōd սərkha aubam gaaimua, warag pekau wau chirəmuata mua khaug athajim īchab, chadcha məch okhoo chirəm.

¹² Magua khaphə abat keena: Êwandamau ley deetarr chan pekaujö khaigba khaba sim, ich Jōoiraucha deetarr aawai. Mag lein chadcha chi wajaphaməu, ichdēu nem khōsimta waipi jaunaar maach ū wənərramkhīrta deetarr aawai. ¹³ Magua, ley gaaimua chan mə okhooba, pekau gaaimuata okhoo chirajim, leíu wajaug jaau sim chaaur sīi məch khōchagpierrta nem wau chitarr gaaimua. Pari mag ley gaaimuata īchab mua khaphə aadējim, pekau chadcha nem wajapham

khaba sim. Wajapcharan Ŋwandam iek gaaimuata maadēu khaphh nam, pekau chadcha athuuchata khaigba sim.

¹⁴ Maadēu khaphh nam, ügtharmuata ley deejim. Pari muun sii ich mach eegarpaimh. Mag chiraawai pekauta wounjö mach pörkha wai chitumjö, irua nem khōsimta wau chitum gaaimua i chogkha chitum. ¹⁵ Khaugbam khar mh jāga chiraajem khai. Pari mach imeerba, chadcha Ŋwandamaujā khōsinaa machdēujā nem waum khōsimta wauba, agtha nem khaigbam machdēu waumaphamta waaujem. ¹⁶ Mag leíu waupiba sim nemta machdēujā waumapha chirum aig, magan mach paarmua mag ley wajapha sim a chirum. ¹⁷ Magua machdēu khōchhabam nem wau chirum aig, sii juau oghom khabam. Magum wau chirum chan machdēucha khaba, mach düi thaabatarr pekau mh gaai ürpa simuata mag waupi simjö aajem. ¹⁸ Mua khaphh chirum, mag chirum aig chan büürjā thäar wajaug chukhu chirum Ŋwandam dau na. Magua, nem wajapha waum khōsi chirumjā pöd wauba aajem. ¹⁹ Magju khäai mag nem wajapha waum khōsimjā waubanaa nem machdēu waumaphamta waaujem. ²⁰ Pari mag machdēu nem waumapham waauwaijā, sii mach khürauta wauba, mach düi pekau thaabatarruta warag mh gaai ürpawi magum waupim khōsi aawaita magumpa waumaajem.

²¹ Magua mua machdēupaijā mach khaphh chirum, mach khüirjuguan nem wajapham appaita waum khōsim ee, nem khaigbam wauju khüirjugta

maach na garpapakhamjö aajem. ²² Maagjeeb mamu Ŋwandamau ley deetarran much thārau khōsinaa ichiita ag igar chirum. ²³ Pari mag Ŋwandam ley khōsi chirab mamu, mua khaphu chirum, jūrr āb agjö mu mor ee simuata muchdēu khīirju chirum chaaur khīirjug khīet murug khīirjupi sim, ichdēuta ganaag. Ma, chi pekau much dūi thaabatarrau. Ichdēuta woun dēnjö mu pur wai simjö aajem, ichdēuta nem khōsimta waupieg. ²⁴ ¡Ē, apkhiitu mudam! Magum khīirjubaadeewaita onejā chukhu chiraajem. ¿Khaiiuwaata mag maach mor ee pekau sim juu eemua maach khaigpér athaagáwa? ²⁵ Āba ich Ŋwandamaupaita maach Pör Jesucristo gaaimua maach khaigpér auju aai sim. Magua irigta üu ajim a chirum, ich mag Jesucristo gaaimua. Wajapcharan mugta sim: Much ödiun, Ŋwandamau khōsimta wau chitumua i chogkha chitam khōsi chirum. Pari mag chirumta, Cristo khurau khabamuan, pekauta agtha wounjö mu khāai ürpai s̄iekham.

8

Ŋwandam Akharau jaaumamjö wēnurraag

¹ Mamu üu magba, maach ya Jesucristo iek ükhawi ich dēnkha num khunau chān tag pekaúgta ich mag udur dich ürpai apiju khaba num, mag pekau waaujerr paarjā okhoopimaaugau ya maach ich dēnkha naawai. ² Pari magaagan chi Ŋwandam Akharau maach ich Cristo dēnkhabi athamua mag maach okhoopiju arr juu eemua peerdu athaawaita mag pekaúgta

maach ürpai apiba aajem. ³ Wajapcharan mugta ajim: Moiseeu phā p̄atarrau pōd pekau juu eemua maach khaigpēr aubajim, mag pekau maach dūi thaabatarr gaaimua pōd mag ley ᦁrkha auba arr aawai. Pari Ěwandamau magbajim. Ěwandamaun ich Iewaachata maach wounaan khīir thegwia pāijim. Mag ich mug maach chi pekaupanjö khitajieb mamā, būrjā pekau waubajim. Mag pāiwia maach khaibag kōit thōopibarmua, maach gaai aju arrta warag ich Chaai gaaita ᦁduraa mas apijim, magbarmuata jūrr mag pekau maach dūi juu theeg sīrrta warre juu theeg chukhu apāig. ⁴ Magta ajim Ěwandamau, ichdēu ley deetarr gaai maachig waupi jaau simjö wēnūrramkhīir. Magaag ya tag warr maach pekau ee wēnūrraajeewaim khīirjugjö khaba, ich Ěwandam Akharau waupi jaaumamjöta nem wau nūm.

⁵ Ar sīi amach bi eem khīirjug dūipai bāauwi pekau wau wēnūrram khūnan, sīi amach khōchagpierrta nem wauju khīirju sīrrjēem. Pari ar Ěwandam Akharau jaau sim ipierraata nem wau nūm khūnan, āba ichdēu khōsi simjöta nem wauju khīirjuajem. ⁶ Ěwandam Akharagta ᦁduraa dich dūi ichdēu ampierr api nūmān, khōinaa Ěwandam dūita ich mag wēnūrraju. Pari magba sīi dichdēu nem waum khōsimugta ᦁduraa ich mag dich gaai ürpapimān, jūrr okhoom iekta okhooju. ⁷ Ḷāgwi mag okhooju? Sīi mag dichdēu nem khōsimugta ᦁduraa dich gaai ürpapinaa jūrr Ěwandam ichaaurta nem waaujeewaima. Dich mag nem wau nūm gaaimua i ipierraajā aba,

wa mag i ipierraa aju ēkhakhiinjā, ichiita pödbaju.
8 Ar mag sīi amachdēu nem khōchagpierrta nem waaujem khūunau chan pōd būrjā Ņwandam oneeupi auba aajem, amachdēu nem wau nūm gaaimua.

9 Pari pāar magba nūm. Pārau agtha mag sīi pāach khōchagpierr nem wau wēnūrraba, ich Ņwandam Akharau nem waupi jaau simjöta nem waaujem; majā chadcha mag i Akhaar wai nūm khai mamū. Pari ābmua mag Akhaarta chukhu sim chan magan ma chan Cristo dēn khabam. **10** Pari chadcha Cristo pāar thāar ee sīejem khai, pāach pekau gaaimua pāar moron jēbeg paaukhawiajā, pāar akharan ich mag iiu sīsiju, ya ich Ņwandamauchata pāar khaibag chugpaawi būrjā pekau chukhu arrjö apäiwia naawai. **11** Chadcha mag Jesucristo phiriu autarr ag Akhaarta pāar thāar ee sim khai, magan mag pāar mor jēbeg paaukhabarmjā deeu Ņwandamau mag ich Akhaar pāar ee sīejem gaaimuapai deeu phiriutkha auju.

12 Jāan magau keena, cha māchdēu jaau chirūmjö. Maachin chadcha Ņwandam Akharagta idēu ichdēu ampierr apiyu aai nūm maach dūi. Pari jūrr dichdēu khōchagpierr nem wawaag chan būrjā magju khaba nūm. **13** Pari pārauta ūrbamjö sīi pāach khōchagpierrta ich jāg nem wau wēnūrrūmūn, pāran ichiita okhoob khaba okhooju. Mamū pārau mag sīi pāach khōchagpierr aju khāai, mag Ņwandam Akharau pāach juag oo nūm dūi pāach garmuata warre pödpüpüi amūn chadau, magan okhooba ich mag pāar ūu wēnūrraju.

14 Khaph^h abat: Thum ar Ÿwandam Akharagta uduraa amachig ichdëu nem jaaum aig jaaupinaa i ipierr nem wau n^{um} kh^{uu}nta chadcha Ÿwandam chaaina. **15** Mag ich Akhaar deebarmua ich chaalinkha autarr chan, sⁱ m^uig eegar chikham chogkha n^{um} kh^{uu}nau amach patronnaan ögkhaajemjö ich ökhö w  n  rramkh  ir khabajim. Magju kh  ai mag ich Akhaarta deetarr aawai irig j  euwaij   chadcha ich ag Akharaupai b  urj   inag chukhu irig Aai ich  piejem. **16** Mag ich Akhaar maachig deetarrauta j  rr maachig jajaaukhamj   aajem, chadcha maach Ÿwandam chaalinkha n^{um}. **17** Mag chadcha i chaalinkha naawai, ich Ÿwandamau ich aar paaukhabaimaa, maachig deeju a simj   chadcha deeju, magbaawai Cristo d  i   ba maachd  ej   nem thum wai naamkh  ir. Pari mag ich Ÿwandamau Cristo d  i arri   maach d  ij   wajapcha amkh  ran, ich j  g Cristo dau aph   m^uig eegar n  rraajerrj   maachj   agj   i gaaimua dau aug au w  n  rraju.

Mug atag Ÿwandamau maach d  i wajapha aju

18 Iin m^uig eegar aawain maachin chadcha mag dau aug wau w  n  rraju; mam^h j  rr mug atag   ghtha paawaita wajapcha naaimaju kh  irjuawai chan, mag dau aug wau n^{um}j   sⁱ warag maad  u ighbata sim. **19** Chadcha mag sim khap aag p  ad   kh  irjubat: Maad  u khaph^h n^{um}, mug durr gaai maimua edj   eej   nem th  n  m thum ya   s chan warr Ÿwandamau amach ompaatarrj   khaba th  n  m. Mug maach wounaan dau aug wau n^{um}j  ,   hab amj   waragta eegar paaukhamam.

Pari maadëu khaphh num ïchab, am mag thhnaab mamh, Êwandamau maach phiriutkha auwia ïchab amjä deeu wajaug paapüiju. Magua amachdëujä magju khaphhmjö, Êwandamau maach ichdëu wajaug paatarr khhun düi dau daau bëejuuta wounaan dënjo sii nh khodthhnam.

20 Warr Êwandamau mhg durr ompaawai chadcha wajaphata waupüijim, mag gaaimua ðor phithurg chukhu wëñrramkhii. Pari magtarrta mag Adán pekau gaaimua chi durrpata warre ãr jopjim. Mag ãr sësimjä ich khïrau khaba, ich Êwandamauta magpijim. Mamh ichdëu khaphh sëejim, ich mag khaigba sërram iek khaba, **21** ewag pawiajä deeu ûwaai ichdëupai aaunaanjö pör khoreu athamua maach ich chaalinkha num khhun düi ãba wajaug paapüiju. **22** Maadëu khaphh nhm, mhg durran hui chaai awaagpaawai bi machgau idaau aadëp aajemjöta sim. Pari mag idaau thhnaawi ya athaawai onee aadeejemjö, ïchab mhg durrjä cha ich simjö sërram iek khaba, ichiita ijä ïchab deeu durr wüjüúg paju. **23** Mamh ïs mag mhg durr appai khaba, maach ich Êwandam Akhaar wai nhm khhnpata gaai machag nhm, Êwandamau da maach awaan bëeba aawai. Magua maadëu jöpkhaa i bëepim khõsi nhm, mag maach ich chaalinkha ich düi thum ãba phë athaawai maach mor mhg dajëkhu khithmta tag meejä khaugba ich mag iiu nhisieg. Mamh mag Êwandamau ya maachig ich Akhaar deetarr aawai maadëu khaphh nhm, maach düi magju a simjä chadcha ichdëu jaau simjö aju. **24** Chadcha maachin ya peerdhwi nhm. Pari mag mhg atag ich Êwandamau

maach d i wajapha aju a simj  kha naab mam , maach daß chan agtha ooba n m. P rau khaph  n m, nem maad   dich daß ooju kh irju s err ya oobarm aigmua tag oom kh chag khaba aadeejem, ya dichd   kh irju s errj  dich da  acha oobaawai. ²⁵ Mam  ich agj   mag dichd   oom kh chag th n m   j   chadcha agtha ooba sim khai, magan oobam aigj   nem p abaju. Magua, mag dau aug wau w n rrawiaj     ba   w ndamau m g atag maach d i wajapha ajuuta kh irju w n rr m.

²⁶ Mam  mag kh irju n m appaij   khaba, ich   w ndam Akharauta maach akhaardam kha th u aadeewai   u maach akhaar juag oojem, mag m phithurg waauwaij     watamkh ir. Mag m gaaimua maad   p  d   w ndamag j  euju khaugbam iekhau s i “;  ,   w ndam!” aawaij  , ich chi   w ndam Akharauta maach kh irjug khaph  sim aawai, j  rr ichd  uta maach k  it warre ich   w ndamagchata jaaumaajem. ²⁷   w ndam chi Ayauta maach kh irjug khaph  aajeewai, i Akhaar maach ee simuaj   mag maach kh irjug igwia maach k  it nem j  euwai, khaph  aajem khanta jaau s i. Mag, ich Akharauj   ichd   kh osimj  ta j  eu s iewai   khab khaba i iek   khaajem.

Phithurg   wat n m gaaimuata Cristoou maach kh osi aajemj   warag khapcha pamam

²⁸ Maimua maad   khaph  n m   hab, maach chi   w ndam kh osi n m kh  nan dau aug waauwaij   mag m gaaimua warag m g atag paawai dich   u amkh irta   d  raa magpiejem. Wajapcharan ich   w ndamau kh osi simj   maach

chadcha ich iek ükhabaawai peerdu autarr khuun
 düita mag üu aajem, chadcha maachta ichdeu
 thürkha autarr khuun aawai. ²⁹ Mag ichdeu
 maach thürkha auju nawe, agtha mug durr
 gaai õor chukhu nuwe, ichdeun ich iek ükhaju
 khuun khaphu arr aawai, makhuunta ich Chaai
 wajapha khitumjöta wajaug paapüju aadejim,
 magbarm gaaimua ich Chaaita ewag pawiajä
 wajaug paakhabarm khuun ag naam chi jöoikha
 Sissimkhiir. ³⁰ Mag ich Chaaijö wajaug paakhaju
 atarr aawai ïs chadcha maach ich athee thürkha
 auwia ich denkha atham. Mag ichdeu thürkha
 aumam khuunan am pekau chugpaapüiwia
 warrjä pekau chukhu arrjö apäaijem. Mag,
 ag najä pekau chukhu arrjö apüwi ich aar
 paaukhabaimaawain chadau ich Chaai wajapha
 wai simjö maachjä wajapha ich dei wai sisiju.

³¹ Mag chadcha ich Œwandamau ich aar phë
 auwi ich Chaai düimjö maach düijä wajapha aju
 khiirjunaata khaphu abat, mua pärag jaaukhim:
 Œraun chadcha maach dei khaigba awiajä
 Œwandamau ichdeu maach dei nem magju a
 sim aig, khaíu jurr i juu chaaur nem waubarju.
³² Œwandamau ich Chaaijä Œgkhaba, sii warag udhraa
 maach thumaam khuun köt thöopibarmua nem
 dee numjö deetarrta, jägw*i* irua sii maachdeu
 nem inag ig numjä deeba abarju. ³³ Ich
 Œwandamauta õor wajaug paapüwi warrjä ich
 mag pekau chukhu arrjö sim a jaaujemta, khaíu i
 ichaaur maach ichdeucha jer autarr khuun igwia
 irig, “Jäkhuunan agtha pu dei kulp pöm num”
 abarju. ³⁴ Cristota maach köt meewia deeu

iiu phiidawia maach peerdu autarrta, khaíu júrr ichaaur maach khaibag waupibarju. Ante magpimaaugau ichdéuta ügtharjā maach kõit jéeu sim. Maimua ichta mag maach kõit iekhaagjā Êwandam däi iek theeg sïebahab. ³⁵ Mag sim däi maach nümta, ɔpärau khïirjuawai maach phithurg au wénurrum däi õrau khäijä maach khaibag waukhiin, Cristoou maach dau ãaukhaawai khai? Wa khöju chukhu nüm düi khajüajä chukhunaa, sii chikhamnau maach dakhäkhäu nüu awia maach thõobpüikhiinjä, ɔpärau khïirjuawai Êwandamau tag maach khöchkhampaha aawai khai? Mag khabam. Magümuapai chan Cristo däi agdaujö maach khösi nüm pöd khecheu aubam. Büürjä nem inag chukhum, Cristoou maach daupii wai sim tag daupii apiba aag. ³⁶ Pari ichiita ich Êwandam iek phä sim gaai jaau simjö, maach mag dau aphuu aju igwia īchab David khararraujä Êwandamag magjim:

“Pu gaaimua maran thõjuuta jüürjem.

Nemchaain kheechjem aar oveja thõon arrumjöta
aajem õrau maar düi, büürjä maach dau aug
khaugba.” *(Sal. 44:22)*

³⁷ Pari phithurg au wénurrrawiajä mag maach daupigau ɻduraa ich thõopitarr gaaimuata magumjä pödpüpüi aajem; wajapcharan Cristo gaaimuama. Mamü mag appaijä khaba, mag phithurg ãwat nüm gaaimuata īchab ich Cristoou maach khösi aajemjä warag khapcha pamam.

³⁸ Magua mua khaphü chirum, ni ãbmuajä pöd Cristo juu eemua maach khecheu aubaju:

mäig eegar ich mag phithurg au wénurrumua,

juau thõo nãmua,
 Ŋwandum chognaanau,
 edjä eem dösät bënëu,
 s̄i parhoobam bënëu,
 nem dau chigaa oo nãmua,
 m̄ug atag nem öbëberg maju kh̄irju nãmua,
³⁹ ügthaa edjä ee nem inag th̄nãmua,
 m̄ug jēb gaai wa m̄ug jēb eegar nem parhoobam
 nem ich Ŋwandamau wautarr s̄isidumua
 khāijā
 pöd i juu eemua maach khecheu aubam.

9

*Jacob chaain ewagam kh̄unta Ŋwandamau ich
 chaalinkha autarr*

¹ Aay keena, m̄uch imeerba, maach meeun israelnaan parhooba aaidu wēnurrum kh̄an kh̄irjuwia chadcha mu gaai masi chiraajem. Cristo dēnkhā chirumuata mag iekha chirum. Mag nūm dūi īchab ich Ŋwandam Akharauta m̄rug jajaau aajeewai m̄uchdēujā khaphu chirum, m̄uch s̄eukhaba chirum. ² M̄uch mag chirum gaaimua, maach meeun kh̄irjuapierr mu thārau pöd ãwatabajujō aadēp aajem, amau Cristo iek ükhaba naawai. ³ M̄uchdēu Cristo isegwia m̄chta i juu machgau dau aphu ich mag chitumua jūrr amta uu wēnurraju khaphu akhiin, mua magumjā aba warag Cristoog m̄uch gaita juu kh̄abab deepikham, am kōit. ¿Khan gaaimua mag chiru? Pāach thumta chadcha m̄uch meeun aawai m̄uch khodnaanjō naawaima. ⁴ Maach israelnaanta ich Ŋwandamau jūr autarr khabahab, ich chaalinkha

awaag. ¿Maach jöoin düi khabajī, ichta am wëtum na j̄eunthumiejö khōrr j̄iumamua edaarjā īchab am arar wuu wai n̄urrarr? Maach atheeta īchab ich Ņwandamau maach jöoi Moiseeg ich iek phäpижim. Maach jöoinag khabajieb, jāga irig jēeuju aai n̄ a jaaunaa īchab am chaain ewagam kh̄un eeta ðor peerd̄ajemjā thaabaju jaautarr. ⁵ Maach jöoin Abrán, Isá maimua Jacob ajierram, warrchajā Ņwandamau j̄ur autarr, am gaaimua ewag pawi maach meeun ompaa awaag. Ņwandam Iewaa maach peerd̄ awaag wounag paawaijā mag jöoi Jacob chaain ewagam kh̄un eeta thaabachējim. Ich mag parhoobam chaaindamjö thaabachētarr wounpaita Ņwandam aawai nem thum th̄n̄umjā ichdēuta khap sim. Magua, iita thumaam kh̄unau ich mag mug atagjā thö iekhaju aai n̄m.

⁶ Pari mag maach peerd̄ awaag Ņwandamau ich Chaai pääwaijā, maadēu khaphu n̄m, maach meeunau chan wajap i igba, ãaur kh̄unaupaita i igjierram. Magjieb mamu Ņwandamau maach jöoin düi ich iekhatarrjö abajim aju khaba n̄m. Ichdēu maach jöoi Israelag, ajapcharan ich Jacoog-paima, maach meeun khapan apiju atarrjö, ichiita maach meeunan chadcha khapan th̄n̄um. Pari mag khapan th̄n̄um ee, thumaam kh̄un chan Ņwandam chaain chaar khabam, israelnaan awiajā. ⁷ Wajapcharan israelnaan an̄m kh̄unnan, ich jöoi Israel khararr dënjö wajapcha Ņwandam iek ükha n̄m kh̄unta chadcha israelnaan charau. Magua, jöoi Abrán chaain ewagam kh̄un awiajā, Ņwandamau oowai, thum chan israelnaan chaar khabam. Ņwandamau jöoi Abranag, “Mug atagjā pu

chaain khapan aju” ajim chadcha. Magtarr aawai jöoi deeum chaai Ismael aajerr gaaimua agjö chaain paraa ajieb mamu, Ěwandamau oowai, mag dën chan i chaain chaar khaba, ãba Isá chaain-paita ewag pawiajā i chaain chaarkha naisijim.

⁸ Magua maadëu khaphu aju aai nūm, Abrán chaain ewagam khūn awiajā thum chan Ěwandam chaain chaar khabam. Ñba ar Abrán khararr dënjo ich Ěwandamau nem wauju abarm ükha nūm khūnta i chaain charau. ⁹ ¿Pārau khñir eyaa nu, ich Ěwandamau Abranag nem deeju jaautarr? Irua magjiebma Abranag: “Muug año urumuata Saraau pūrug chaai oo deeju” ajim, mag chaai oobarm gaaimuata ich ñorkhaju khūn paarpaju igwi.

¹⁰ Mag, chadcha mag chaai Isá anūm thaabawia ya jöoipa sīsiewai uui Rebeca anūm däi pajim. Maimua ya Rebeca meísnaan gaai auwimu aadém ee, ¹¹⁻¹³ Ěwandamau irig, “Pu chaain chi jöoin aphöbaadee chi naamta jürr ich eeum chogkhaju” a jaaujim. Magju igwia īchab Ěwandamau ich iek phäpitarr gaai, “Jacobta mua ürcha daupii ajugui” ajim, “chi naam Esaú khääi.” Pari Ěwandamau mag iekhaawai agtha amach äd bi ee naajim, amau nem khaibgam wa üuum khäijā wauju nawe. Mag Ěwandamau chi eeum Jacob däita wajapha aju atarran, chi Jacouu nem wajapha wautarr gaaimua khaba, warrgarwe ich Ěwandamau i däita magju arr aawai ajim, Ěwandamau ichdëu ñor igbarmta iigjem a khap amkhñir.

¹⁴ Mag Ěwandamau chi naam däi magbanaa chi eeum däita magtarr aawai, ¿maadëu “Ěwandamau

sīi parhoobata nem wau sīerrām” aju aai nā? Pōd mag iekhaju khaba nām. ¹⁵ Biek āb ich Ėwandamau Moiseeg magjim: “Mua chan sīi ūrau khūirjuajemjō khūirjuba, māch khūirjugpierrta nem wau chitām” ajim. “Muan māchdēu ūor dau aug khaugam khōsim khūunta eeg oo chitām” ajim. ¹⁶ Ichdēucha mag sīewai sīi ūrau amachdēu nem wau nām gaaimua wa amachdēu waupim khōsi nāmjō khaba, Ėwandamau ichdēu eeg oom khōsi oo sim gaaimuata am dāi mag ūu aa-jem. ¹⁷ Ichdēu mag nem waaujem igwia īchab ich iek phā sim gaai Egipto durram rey ig-wia magjim: “Puch thāar theegau mā ichaaur chirām gaaimua, pūrug māch jua theeg oop-inaa māg durr gayam khūunagjā māch jua theeg khakhapdō amkhūirta pā mua reikhapi chirām” ajim. ¹⁸ Wajapcharan Ėwandamau māgta sim: Ichdēu dau aug khaug paraa am khōsim khūunta dau aug khaaugjem; pari ich agjō īchab ichdēu thāar theeg apiyu khūunan warag thāar theegta apiejem.

¹⁹ Pari mua mag chirām ūrwia ābmua khāijā, “Mamā ichdēu mag simta, jāgwi irua ūor khaibag ee pāibarju mag ich iek ūrba arr paar. ¿Ichiita amau ichdēu khōsi simjō wau nām khabá?” aju. ²⁰ Pari mag awiajā, ¿ichiita ich mag öbér sīebá? Maach khai agá sīi Ėwandam maachjōm khūunjō i jawaag. ¿Maach sīi ichdēu ompaatarr khūun khabá? ¿Pārau oowai thūriu ich khatar-rag, “Khanthee pua mā jāg khapūijī” aju aai sī? ²¹ Chi thūr khamieuta ichdēu kham aig khaju aai sim ich jēbēu. Sīi thūrjōm parhooba jua chogaag-

pai khanaa ābam jēb dēnpai sīi thēpjōm khāijā ooimū khamaaajem agjō, sīi ðor di chaauram khūn bēewaipai ag ee au khoog. Ich agjöta nūm maachjā: Ņwandamau maach dūi ichdēu am aig aju aai sim.

22 Mag sīewai ichdēu khōsi simjō warre ðor khaibag ee püikhiinjā, khaíu i ichaaur abarju. Pari magba ich jua theeg oopieg ðor amach pekau gaaimua sīi khaibag ee püiju aai sīerrta, ich khīr machag āwat wai sīejem. **23-24** Ich agjō īchab ich wajaug oopieg maach chi thürkha autarr khūnjā khaibag ee püiba sīi eeg oowai, khaíu i ichaaur abarju. Ichiita ich aar awaag ichdēu thürkha aum aig thürkha auju aai sim, judionaan wa judionaan khabam khūn awiajā. **25** Magua, mag judionaan khabam khūnpa thürkha auju igwi, ich Ņwandamau Oseas khararrag ēsap phāpitarr gaai jaauwai:

“Warr mū ðor khaba arr khūnjā māch ðorkha aumaju;

maimua māchdēu daupii khaba arr khūnjā īchab daupii aju” ajim Ņwandamau. **(Os. 2:23)**

26 Maimua īchab ich Oseas ēsap phātarr gaaipai agjō ich Ņwandamau judionaan khabam khūnag, “Pāar chan mū phōbör khabam” atarrta, deeu ūwaai naspawi ichdēupai amag, “Pāarjā īchab ich mag iiu sīerrum ag Ņwandam chaainkha nūisiju” ajim. **(Os. 1:10)**

27 Pari jūrr Judionaan igwia, jōoi Isaías khararrau magjim:

“Jōoi Jacob chaain ewagam khūn khapan sīi phūas igaaum mosdau khapanagjō

thunaawiajā, thum chan peerdətkhaba,
ääurpaita peerdətkhaju” ajim,

²⁸ “m̄igmua atag maach Pör Ěwandamau m̄ug durr
i agkham ed tag ich kh̄ir machag äwatba
warre am gaai sua kh̄aabata deeju aawai.”
(Is. 10:22-23)

²⁹ Ěwandamau mag äaur kh̄unjā dau aug khaugba
akhiin, äbjā peerdəbaju. Magju igwia īchab nawe
ich Isaías khararrau m̄ug phājim:

“Maach Pör chi sua thierriu maach dau aug
khaugwi maach jöoin dēn chaain ewagam
kh̄unjā chukhu apitarr amuan,

īsin maachin Sodomapien Gomorrapien d̄ai ar-
rjöta ya chukhu aajeekham” ajim. *(Is.
1:9)*

*Judionaanaujā īchab maach peerdəajem iek
ükhaju aai n̄m*

³⁰ Ěwandamau ich iek gaai mag jaau s̄sid̄m
ūrwia maadēu khan abarjuma. Judionaan khabam
kh̄unau chan nem wajapha wau n̄m gaaimua
amach peerd̄ujā ēkhaba naajim; mam̄ Jesu-
cristo amach kōitpa meetarr ükha n̄m gaaimua
Ěwandamau īchab amjā pekau chukhu arr kh̄unjö
apüijim. ³¹ Mam̄ jūrr judionaanau magba, mag
ley gaai jaau sim ipierraa n̄m paarta Ěwandamau
amach khaibag chukhu arrjö apüijupii awi, äba
mag leita ürkhaaju ēkhaajeejim. Pari par mag
ürkha auju ēkhaajerrjā pōd ürkha auba arr
gaaimua, Ěwandamau am pekau chukhu arrjö wa-
jaug paapüibajim. ³² ¿Khan jägwi? Mag ley gaaipai
naam khōchgau Cristo amach kōit meetarrjā igba,
s̄i nem wajapha wau n̄m paarta Ěwandamau

amach pekau chukhu arrjö apüijupii awiama. Amachdëu Cristo igba narr gaaimuata sii khudjä ee mokpör pöm sim düita thëubaimamjö ajierram. 33 Õrau Cristo düi magju igwia, Ëwandamau ich iek gaaai jaauwai,

“Mua woun äb püi chirum” a sim “Jerusalén phöbör ee.

Ar i igba abarm khun atheen, maan sii warag ag gaaimua õor bëeu suwi burrmkhïir khudjä ee mok jiir simjöta aju, chadcha amau i oowai muchdëu püitarrjä ükhaba i igbaju aawai.

Mamuu i isegba warag i au nüm khun chan naspawiajä ūwaai amach daujä merag phëbaju, wajaphata i düi nüsiju aawai” a sim, ich Ëwandamaucha, Cristo igwia. (*Is. 28:16*)

10

¹ Cristo gaaimua khodamnaan, muan much meeun judionaan peerduipim khõsita chiraajem. Magua Ëwandamag jëeuwaijä magta irig jëeujem am kõit, amjä peerdu tkhamkhïir. ² Mu am igar chirum, chadcha amau Ëwandamag amach eeg oomkhïir i ipierraam am khõsi naawai. Pari mag nümta ich Ëwandamau nem waupim khõsi sim chaarta jûrr bigaau ausiu nüm, ³ Cristo maach thumaam khun kõit meetarr gaaimuata Ëwandamag amach pekau chugpaapijujä khïirjuba. Amaun sii amachdëu amach jöoin i uarkhanaa Moiseeu ley phä puarrjä wajapha uarkha nüm paarta Ëwandamag pekau chukhu narrjö amach wajaug paapiju ëkhaajem. ⁴ Pari äba Cristo maach kõit meetarr iek ükha nüm

gaaimuapaita Êwandamau mag pekau chukhu arrjö apääijem. Magua, Cristo gaaimua khaba sii ley uurkha nümu chan peerdju êkhaju khaba nüm.

⁵ Mag ley uurkha nüm gaaimua õor peerdju akhiinjä, päädë Moiseeu phä püarr iek ürbat: “Ar chi ley gaai jaau simjö thumaa wajapha uurkha au simta Êwandamau peerdju auju” a sim. Pari maach pekaupanau, khaíu mag uurkha athaju.

⁶ Mam mag khääi jürr sii Cristo maach pekau kõit meetarr ükha nüm gaaimua peerdju igwia, atcha phithuurga sim aju khaba nüm. Moisés iekhðoin “Ügthar i aarcha mawia irig dich peerdju awaan bëepiju khaba nüm.” Jägwi? Ya i bëewi maach peerdju awaag maach kõit meetarr aawaima. ⁷ Ich agjö ïchab magum igwia jaauwai, “Öor khëchtarr khüün aarjä maju khaba nüm” a sim, “dich peerdju aumkhüir.” Jägwi? Ya í iu phiidüwi mam khaba siewaima. ⁸ Magua, muhdëü jaau chirumjö, phithurjä khaba ni warpjä maba, sii Cristo maach kõit meetarrta chadcha ükhanaa irigta dich peerdipiju aai nüm. ⁹ Wajapcharan pua thäraucha ükhanaa püch idamaucha, “Jesucristo chi meem arrta Êwandamau deeu phiriu autarr aawai ichtha mach Pörkhapiju” amün, pü peerdju chadcha. ¹⁰ Jägwi magju aai sii? Thärau ükha nümuapaita Êwandamau maach pekau chukhu arrjö wajaug paapääijeewaima; maimua ich agjö dich iiucha dich thäär ee ükhatarr warm khüünag jaau nümuapaita üu ichdëü maach peerdju aaujeewaima.

¹¹ Êwandam iek phä sim gaai jaauwai, “Chadcha maach Pöröu amach peerdju auju khaphü i iek ükha nüm khüün chan naspawiajä amach

daujā merag phēbaju” a sim, “ich mag wajaphata i däi wēnūrraju aawai.” ¹² Mag sim aiguin judionaan wa judionaan khaba awiajā ūsin thum ābata thānūm Ņwandam dau na; ich ābam Jesupaita thumaam khūn Pörkha sim. Magua, ar thum ichig jēeu nām khūn dūin Jöoi wajaug khitūm. ¹³ Jöoi mag khitūm igwia Ņwandam iek phā sim gaaai, “Ar thum chi maach Pörögta amach dau aug khaugpi jēeu nām khūnan, ūu peerdūtkhajgui” a sim. ¹⁴ Pari mag pāach peerdūmkhīir irig jēwaagan, ichiita nacha pārav i iek ūkhaju aai nām; mag ūkhaagjā ichiita pārav i iek jaau nām ūrju aai nām; mamū mag i iek ūraagjā chi jaaujem khūnjā paraa aju aai nām, ūrag jawaag. ¹⁵ Pari jāga mag chi jaaujem khūnjā paraa aju, chi ya ūkha nām khūnau am pūibam. Pari judionaanau ya chadcha Jesús iek jaau nām ūrwi naawai, khan atcha tag ūrm khōsi nā ūkhaag. Ņwandamau nawe ich iek jaaupiejem khabap ich iek phā sim gaai jaauwai, “Jāg ūor peerdūajem iek jaau wēnūrrūm khūnta ūucha khithēem” a sim.

¹⁶ Pari judionaanau mag maach peerdūajem iek ūr nāmjā, peer thumaam khūnauta i iek asekasba, ūaur khūnaupaita ū ūkha durrum, Isaías khararrau, “Señor, par mua pū iek jaau wai jēedū khitūmjā, khaíu ūkha sī” a iekhatarrjö. ¹⁷ Pari mag amau wajap ūkhabajieb mamū, māchdēu jaau chirūmjö, ichiita ūbmua Cristoou maach peerdūajem iek jaauju aai sim; magbaawain chadau mag iek ūrwiata ūkhaju aai nām.

¹⁸ Pari ūbmua khāijā, “Magan judionaanau ya Cristo iek ūrwi naab” aju. ūrwi naama amaujā

īchab, durr thum judionaan nānāidampierr ya Ēwandamau maach peerduajem iek jaau nām ūrwi naawai. Magju igwi Ēwandam iek phā sim gaai jaauwai,

“Am iek durrpierr durr warpham magwe ūrjem”
a sim. *(Sal. 19:4)*

19 Pari deeu ūwaai p̄aaba ābmua khāijā, “¿Magan jāgwi judionaanau ūkhabajierrá? Wa sūta amachdēu ūrtarrjā khaugpūibajierráwa” aju. Āā, pari mag khaugba aawai khaba, sī i igmapha arr aawaita i khaugbamjö apūijierram. Pari mag ich isegbaawai jūrr judionaan khabam khāunta dau aug khaugwia ūu amach peerdujujā amag khaphū apijim ich Ēwandamau. Magju igwi Moiseeg mug jaaupijim ichdēu:

“Pārag ūkhapiju khāai pāarjō Ebreonaan khaba aawai sī māch khaugba nārrjēem khāunagta ūrcha ūkhapiju, mag oowi pāachdēujā agjō ūkham khōsi ūkhamkhūir.

Ag na mag māch khōsi ajujā khūirjuba aajerr khāunagta ūrcha ūkhapiju, mag oowi pāar iekkhōr waumkhūir.” *(Dt. 32:21)*

20 Maimua ag khur ewag pawi Isaiaagjā īchab Ēwandamau judionaan khabam khāun igwi mug iekhapijim:

“Ar būrjā mā ooju khūirjuba aajerr khāunau mā baauju;

maimua ar būrjā mārūg jēejā jēeuba aajerr khāunag māch khaugpiju” ajim ich Ēwandamau. *(Is. 65:1)*

21 Mamā jūrr judionaan igwia ich Ēwandamau magjim īchab:

“Chadcha amach thääar theegau m✉ ipierraajä
 khaba naab mam✉,
 nem ūs khabam m✉ch igamkhñir am nu chirum”
 ajim. *(Is. 65:2)*

11

Judionaanta Êwandamau ich ñorkha awaag jür autarr

¹ ¿Pärau khñirjuawai, Êwandamau ich ñor iseg wai simjö sī? Mag khabam. Mag akhiin mujä irua nawe isegpükham, m✉chjä ñchab judionaan dñi thär äba chiraawai. Muun maach jöoin Abrán khararr ag chaain ewagam khun Benjamín aa-jerr ag chaain dënëu. ² Êwandamau warrgarwe ichdëu ñor jür autarr khun chan isegba sim. ¿Pärau khñir eyaa khaba nu, warr jöoingar Êwandam i jaaujem khun póm khëchtarr jaar jöoi Eliaau Êwandamag jëeumamua ya i ich appaita chirum a iekhatarr? ³ Irua Êwandamag, “Señor, p✉ i jaaujem khun thumaa wir aig maach meeun judionaanaupai khëchpüiwia, p✉ug jëeujem deg nem inag phaajemjä ãrkhüpäwi, äba m✉ch appaita chirumgui” ajim.

“Mag m✉ch appai chirum äba, mujä dñi thñopüim ig nuñgui” ajim. *(1 R. 19:10,14)*

⁴ ¿Pari pärau agjö khaugba nu, Êwandamau irig, “Elías, p✉ p✉ch appai khaba sim; p✉ dënjö m✉ khõsi nám iekhau bñurjä Baalag jëeuba arr khun siete mil phë wai chirum” a iekhatarr? *(1 R. 19:18)*

⁵ Maagwai ich Ŋwandamau Eliaag magtarrjö, īs ewag pawiajā īchab agtha mag warrgarwe i ñorkha thunam khuanan agtha thunam. Pari mag thunam, ich Ŋwandamjā õor däi wajapha khitaawai üu ich garmuata maach dau aug khaugwi mag ich ñorkha awaag jür autarr gaaimuata mag thunam. ⁶ Mag õor däi wajaug khitaawai ich garmuata maach jür autarr aawai, pöd i dau na wajapha naawaita irua maach jür aujim ajujā khaba nəm. Mag akhiin, mag dich wajaug nəm paarta phag nəmjö aawai, ya ich Ŋwandamau ich garmuata maach dau aug khaugjim abakham, ich õor khamkhīir.

⁷ Wajapcharan mägta sim: Judionaan thum chan Ŋwandamau wajaug paapüibajim, amachdēu nem wau nəm paarta irig amach ajaug paapim khōsi narr aawai. Åaur khün Ŋwandamau ich garmua jür autarr khünpaita chadcha pekau chukhu ajerrjö wajaug paapüijim; pari tagam khün ichdēu jür auba arr khuanan ichdēuta warag am thāar theeg apijim. ⁸ Ar agtha mag thunam khün igwi ich Ŋwandamau ich iek gaai jaauwai,

“Mua am dau khipinaa kachpa khipi auju” a sim, “oo nəmta oobamjö amkhīir, maimua ūr nəmta ūrbamjö amkhīir.

Magtarr aawaita īs ewag pawiajā ich agthata s̄isidam a sim Ŋwandamau, ichig amach wajaug paapijujā khīrjuba.” *(Dt. 29:4; Is. 29:10)*

⁹ Maimua īchab Ŋwandam oomapham khünag mag khīrjupimaugau, jöoi David khararraujā irig

jëeumamua magjim:

“Ēwandam, ar riknaan püch oomapham khueunag
idëu amach phiesta athee thach pöm wauwi
khöpibá,

juau ogthom püch dau na wajapha naawaita
mag phiesta khamkhiiřjä pua amachig nem
thum dee chiräm amkhiiř.

Pari amachdëupain mag nüm gaaaimua pü dëi wa-
japha nüm anüm ee, püchdëupai am gaai
mas deebá.

¹⁰ Dau phuu nümta warag am dau khiiřsumjö apibá,
amach khaigba nümjä khaugba amkhiiř.

Mag nüm dëi īchab nem chukhümta wai
wënürrümjö, idëu am ich mag phithurg
au wënürrapibá” ajim Daviiu, Ēwandam
oomapham khueun igwia. (Sal. 69:22-23)

Judionaan khabam khueunjä üu peerdëtkhaju aai nüm

¹¹ Magan jägáwa. “Judionaanau mag Cristo
igba arr gaaimua, magan warreta Ēwandamaau
am isegbapüib?” khäijä aju äbmua. Pari mag
khabajim. Magju khääi ante mag maach meeunau
Ēwandam ichaaur awi Cristo igba arr gaaimua,
jürr judionaan khabam khueunta üu Ēwandamaau
peerdëtkha aumam, mag judionaan khabam
khueunauta ükha phöbaadëm oowia judionaan
iekkhör wauwi agjö ükhamkhiiř. ¹² Magua
khaphü abat: Mag judionaanau Cristo igba
arr gaaimua jürr judionaan khabam khueun
düita Ēwandamaau dürrcha üu aajem khai, magan
judionaan thumaam khueunau Ēwandam iek ükha

phöbaadeewai chará, agjö Ëwandamaujā īchab üuchata aju am düijā.

13 Judionaan khabam khun, mua pārag magkhim īchab: Mun chadcha ich Ëwandamauta jūr aujim, pāar ee ich iek jaaumkhiir. Magua, mach meeun düi iyüu aawai maata muan amag jajaau aajem, **14** mag ūrbaawai iekkhōr wauwi agjö pāar dēnjo ükhabaawai īchab ãaur khun khaijā Ëwandamau peerdu aumamkhiir. **15** Ëwandamau mag judionaanag ooba sūtarr gaaimua pāar judionaan khabam khunagta jūrr ich düi khoinaa wenrramkhiir ich iek ükhapi simn, chadcha wajaug sim. Pari mug atag ichdeu judionaanagpa ükhapibarm edta wajapcha aju. Magbarm aigta mag i igba narr gaaimua khech nemjö narrjā deeu phiidutkhabarmjö nuisiju. **16** Pārau kaphu nem, pabüjā jēb ötag ee simn, thum chi piu nenergjā ë öttho thunaaju. Mag sim aig ich jöoi Abranta chi pabüjö siebahab, maagwai judionaan chi piu nenergjöta thunem. Magua, ich jāg warrgar maach jöoin Abrán khararrjā ich Ëwandamaucha jūr autarrjö, ïs ewagam judionaanjā ichiita Ëwandam õorkha wenrraju, amjā mag jöoi chaain aawai.

17 Pari judionaan mag olivo chaar gaaaim chi piu nenergkha narrta, amachdeu ükhaba arr gaaaimua sii chi piu khögkhatarrjö naabahab. Maagwai pāar chi judionaan khabam khun ùu ükha wetum khunta, pāachdeu ükha nem gaaaimua mag khögkhatarr gaai olivo wëeta thaaphë jüirtarrjö naabahab. Mag deeum pa gaaita sürkha öber nemjö nem gaaaimua, ich Jöoirau Abranag nem deeu jaautarrjö, pāraujā ùu īchab i

juu eem nemdam auba aajeeb. ¹⁸ Pari Ŋwandamau judionaan isegwia mag olivo piu khōgkhatarrjö nūm daar, pāachdēuta üu ükha nūm awia oob jūrr am kha isée amiet. „Pārau khaphu naabá, pabüjā chi piúata wai dūnaaba chi kharaauta wai dūnaajem? Ich agjöta naabahab pāarjā, judionaan chi khaarkha nūm gaaimuata sīi pāarjā sūrkha nūmjö naawai. Magua judionaan chukhumuan, pārau pōd Ŋwandam khaugbakham.

¹⁹ Pari magbaa ābmua khāijā, “Āa, pari mag chi piu khōgkhatarr jūrr mūchta chi nemjīr chaar khāijā wajapcha chiraawai, „mūuta ag gaai sūrkhamkhīr khabajī?” khāijā aju. ²⁰ Mamu pāadē khīrjubat: Ŋwandamau am dīi chadcha mag papiu khōgkhabapūimjö ajim, ich iek ükhaba arr kōit. Pari pāar chan chi khaar chaar khabam; pāran sīi am khāai ükhatarr gaaimuapaita mag sūrkha thānūmjö nūm. Mag naawai oob pāach thōmiet. Magju khāai iekhaawaijā agpierraata iekhabat. ²¹ Pāadē wajapha khīrjubat: Ŋwandamau amta ich garmua jūr autarr khūn aawai amachta chi pabü chaarkha narrjā mag ich isegbaawai am gaai sīi par daúa ooba arr khai, magan pāar gaai charā am dēnjö ükhabamūn irua juu khūtabacha aju, sīi am gaaimuata sūrkha nūmjö naawai. ²² Pāadē mu iek ūrbat, pārag jaaukhim: Ŋwandaman chadcha wajaug khitūm õor dīi; pari īchab õrau ich igba aawain, am dīi khīr masi sīerrūm. Magua mag judionaan ich iek ükhaba arr khūn dīijā sīi am gaai par daúa oobajim. Pari pārau ükhatarr aawai ich garmuajā pāar dīi nem wajaug sim. Pari mag wajaug sim khaphu ab mamu, ichiita

irua khōsi simjöta aju aai nūm; magbamān pāran warm khueñjö irua isegju. ²³ Pari chadcha Ėwandamau mag am isegtarrjā amau deeu ükhab khaba ükhakhiin, Ėwandamau deeu am igju. Magbaawai deeu ich ūorkha athaawai ūwaai chi papiu khōgkhatarra sūrkhapi athamjö aju, mag atheejā i jua theeg ūlewai. ²⁴ Pāadē khīrjubat: judionaan olivo chaar piu nenergjöta nūm, Ėwandam ūor aawai; pari pāar judionaan khabam khueñnan ūi olivo chi wē piujöta nūm. Mamu mag nūmta pāachdēu ükhatarra gaaimua jūrr olivo chaar būuta thaaphēnaa ag ee sūrkhapi athamjö ajim, ūchab ich ūorkha awaag. Pāar dūi magju aai khaba narrta Ėwandamau magtarr khai, judionaan chará, amachta mag olivo chaar piu nenergkha nūmjö naawai, Ėwandamau deeu sūrkhaímū sūrkhapi auju, amach khōgkhatarr pōr gaaipai.

Ēwandamau thum agdaujö ūor dau aug khaaug-jem

²⁵ Cristo gaaimua khodamnaan, pāachta thönaa pāachdēuta judionaan khāaijā khapcha nūm am ugu, warrgar khaugba aajerr iekta pārag khap apim khōsi chirūm. Iin chadcha judionaan thum khabam mamū Ėwandam iek ükhamaaugau thāar theega thunūm khueñta ürpai thunūm. Mamu amau jāg ükhaba nūmūn, jāan judionaan khabam khueñ warrgarwe ich Ėwandamau jūr autarr khueñnau thumaa ükha nūm orapaita jāg thunūm.

²⁶ Mag ich Ėwandamau jūr autarr khueñnau thum ükha phöbaadeewaita maar meeun chi judionaanjā dūi agjö ükha phöbaadēwi peerdūtkhaju. Maar

meeunau mag ükhaju igwia, jöoi Isaiaau Ÿwandam iek phā sim gaai jaauwai,
“Jerusalén phöbör eemuata woun öbérju” a sim,
“maach peerdu auju.

Maguata ewag pawijā maach chi Jacob chaalinkha nám khueen maach pekau eemua maach peerdu auju” a sim. *(Is. 59:20)*

²⁷ Maimua agjö ich Ÿwandamau jöoi Jeremiegjā,
“Machdēu ag nawe am jöoin däi iekhatarrjö machdēuta am pekau chugpaapüju” ajim,
maar chi judionaan igwia. *(Jr. 31:33-34)*

²⁸ Isin maar meeun judionaan pöm sii amach garmuata Ÿwandam düi iekkhōr au thanum, maach peerduajem iek amachdēu iseg nám gaaimua. Pari amau mag nám aig, jürr pāar atheen wajaugta sim, mag amau iseg wai nám gaaimuata üu pārau ükha naawai. Pari amau mag ich iseg nám ãba, Ÿwandamau am khōsinaa agtha ich ðorkha auju khūirju sim, ich garmuata am jöoinjā jür autarr aawai. ²⁹ Wajapcharan Ÿwandamau ichdēu nem deebarm chan tag khecheu auba, ni ich iekhatarrjā deeu naspawi ichaaupapa aba s̄lerrum. ³⁰ Warrgarin chadcha pārau Ÿwandamau jaau sim ichaaurta nem wau wēnurrajim. Pari īs jürr judionaanta warrgar pāar thənarrjö Ÿwandam ichaaur thənaawai jürr īs Ÿwandamau üu pāarta dau aug khaug sim. ³¹ Pari mag īs amau Ÿwandam ichaaur nem wau nám ãba, ichiita mug atag Ÿwandamau pāar dau aug khaug nám oowia amachdēujā deeu ükham khōsi aju. Mag amaujā pāar dēnjo ükhabarm edan chadau Ÿwandamau

amjā dau aug khaugab khaba dau aug khaugju.

³² Wajapcharan thumaam khuunta Ÿwandam ichaaur nem wau wenrrum gaaimua, ni ābjā i dau na wajapha sim aju khabam; ni ābmuajā wir aigpai jāga ich wajaug paapüijujā khaugba sim. Pari Ÿwandamau thumaam khuunta mag wai simn, judionaan wa judionaan khaba awiajā, ich garmuata thum agdaujö ðor dau aug khaugaagta mag wai sim.

³³ Ÿwandamta chadcha ðor dau aug khaugaag thumaam khuun d*ü*i wajapha khitm. Maach khiirjug chan i khiirjug d*ü*i barbam. Ichdēuta ðor peerdü awaag ag nawe waujujā thum khaphü ajim. Irua ðor d*ü*i nem wauju khiirju wai sim chan pōd ābmuajā jaau auba, ni irua nem wau simjā khaugba aajem, jāgwi jāg waumaajē. Mag ābmuajā i khiirjug d*ü*i barbaju igwia, Ÿwandam iek phā sim gaai jaauwai,

³⁴ “Khaiú mag num aig maach Pör ügthar chiraajem khiirjug khaphü s*s*” a sim.

“Khaiú irig wawí iekhamaju aai s*s*, ichdēuta khapcha sim awi” a phā sim. (*Job 15:8; Is. 40:13*)

Maimua,

³⁵ “Khaiú ürcha irig nem deewi s*s*, jūrr ag paar ajués irig nem jewaag” a phā sim agjö. (*Job 41:11*)

³⁶ Nem thunumn thum ich dēneu, ichdēuta thum ompaatarr aawai. Ichab nem thunumn i gaaimuata thunum, ichdēuta thum wai dunaawai. Thumaam khuunag ich thö iekhamkhiirta magum

nem thum ompaatarr aawai ichta mug atag paw-
iajā ich mag thumaam khuun khāai ürpai síerrum
iekhau.

12

Jāga Ŋwandum atheepaita wēnurraju aai nu

¹ Cristo gaaimua khodamnaan: Maguata ich jāg Ŋwandumau maach dau aug khaug paraa khitmjö, muan pāragan pāach cha maach iyuu numchata idēu Ŋwandumag ich dēnkhapi athat a chirum, āba i atheepai ichdēu khōsimjö wajapha nem wau wēnurraag. Magnaata irig jēeu wēnurraju aai num.

² Oob sīi parhoobam khuunau jāga wēnurraju aai nu a jaaujemjö amiet. Magju khāai idēu Ŋwandumagta ichdēu khōsi simjö pāach khīrjug wa-
jaug paapibat, ichdēu pāachig nem waipi jaau simta khap aag: wajapcharan mag khai magan khani i dau na wajapcha sī a khaphu num dāi khani irua khōsi sī a khaphunaa īchab jāgata nem agcha wau wēnurraju a khap aagma.

³ Keena, Ŋwandumauta murug Cristo iek jaaujem khapitarr aawai pārag magkhim: Oob pāachta pāach khapeen khāaijā wajaug atcha num a khīrjumiet. Mag khāai āba Ŋwendumau khīrjug dee simpierrpaita i athee nemdam wauju aai num khap, dich igju awiajā nem agchata jaaubat.

⁴ Maach mor gayan chadcha nem khīr khapan khīr pogkhe thunum. Mag thunaawai nem khīr pogkheta waaujem. ⁵ Maach ich Cristo iek ükha num khuunjā ich agjöta thunum īchab, khapan. Mamu mag khapan thunum khuunauta jūrr Cristo mor ābpai ompaa au numojö num. Mag

khapan thanumta mag i iek ükha n̄m gaaimua jūrr chikham gaai sōpigka thanumjö n̄m. Mag naawai jūrr agdaujö chikham iigjem.

⁶ Mag khapanaam khüür aawai maachdëu ükhatarr iek gaaita ubu paaukhamamkhüir Êwandamau maachig ich jua theeg deejem, ichdëu khōchagpierr agjö khüir pogkhe nem waumkhüir. Magua, irua maachig ich iekta jūrr deeum khüünag jaaumkhüir ich jua theeg dee sim khai, magan mag jua theegau maachig khüirjugdam barpibarmpiperr i iek jaauju aai n̄m. ⁷ Wa sii dich khapeen juag oomkhüir khāijā ich jua theeg deetarr wai sim khai, magan am juag oom khōsi oobá. Sii chikhamnag ich iek jaaumkhüir maestro khāijā khapi sim khai, i iek jaau n̄m gaaipai sīsí. ⁸ Öor wawiejem khüirjug khāijā puchig deetarr puch gaai wai sim khai, magan warag õorta wawinaa. Phatkhon athee khāijā ūu Êwandamau puch eeg oowi sim khai, jūrr õordam khüir jāsenkhawi amagjā deem khōsi deebá. Chi ükha durrum khüün ee chi pörkhamkhüir khāijā ich jua theeg deetarr khai, magan wajaphata i phidag waubá. Chikham dau aug khaug n̄m khüünjā, pāachdëu öor dau aug khaaugwai onee abat.

Jāga aju aai n̄t maach chi Cristo iek ükha n̄m khüünau

⁹ Chadchata pāach khapeen kha khōsi abat, sii am khüirpai khaba. Nem khaigbam isegnaa nem wajapham wau n̄m gaaipaita n̄sisit. ¹⁰ Khod äbam khüünjö agdaujöta pāach khapeen kha khōsinaa, dich garmuata ürcha am khürag

eenaa agdaujö chikham respetaabat, amta dich khääai ürpai nǖm khǖnjo.

11 Maach Pör Jesucristo athee phidkhaawai oob khusëukha phidkhamiet. Magju khääai khiīr phiphiragta abat.

12 Ëwandamau mug atag maach ich aarcha phë auju khaphu naawai warag onee naat. Cristo gaaimua pâach dau aug wauju khaphu nǖmjä warag khuphîita aududat abat. Mag nǖm dûi Ëwandamag jëeu nǖm chan oob khiīr okhoo jëeuba amiet.

13 Mug Ëwandam iek ükha durrum gaaimua i ðorkha thünäm khǖnau nem iigwai pâachdëuchata ig nǖmjö abat, am nem ig nǖmdam jöpkhaa auddeeg. Warpmua khäijä bëewi pâach aig khäyaag di jëeucheewai am dûi ö wajapha abat.

14 Pâach Cristo iek ükha nǖm gaaimua ðrau khäijä pâach dûi khaigba aawai oob am thöp iekhamiet. Magju khääai warag am kõit Ëwandamagta jëeubat, Ëwandamau am dûijä üu amkhiīr.

15 Cristo gaaimua dich khodkha thünäm khǖn onee aawai dûi onee abat; wa jürr äb khäijä gaai machgau ökhiīrjuu khäijä oowai dûi gaai masi abat.

16 Pâach eepai siī chipar chipar aju khääai, maach Pör Jesucristo athee nem wawaaggä nem par daúa ooba warag i äba abat. Oob pâachta dich khapeen khäijä ürpai aju ëkhamiet; magju khääai siī warag parhooba serbiibam khǖnjoëta abat. Oob pâachdëuta chikham khäijä ürpai khaphu nǖm a khiīrjumiet.

17 Chikhamnau pâach khaibag waauwaijä oob agjö am khaibag wauju khiīrjumiet. Magju khääai

thumaam khuun daar ãba nem wajapham appaita wauju ëkhabat, ãbmuajã pãach ëugar khaigba iekham ugua. **18** Pãach garmua chan oob dich khapeen d*ü*i kh*ii*r aumiet. Magju kh*aa*i s*ii* thumaam khuun d*ü*i kh*oo*inaa wënuurrajuuta ëkhabat. **19** Ermanonaan, pãach d*ü*i khaigba arr j*ü*rr awi oob pãach juata chikham gaai na deemiet. Magju kh*aa*i id*eu* Ëwandamagta j*ü*rr am d*ü*i ichd*eu* khap apibat. Magum igwia ichd*eu*jã ich iek gaai,
“Muata am d*ü*i muchd*eu* khap aju aai chirum” a sim.

“Pãach d*ü*i j*ä*g num paar id*eu* murugta deebat, muata am gaai oopikhim” a sim Ëwandamaau. **(Dt. 32:35)**

20 Maimua agjö,
“Puch kha ukhurm woun kh*ai*jã j*ä*söo khitum oowai wajapha i j*ä*ogbap*ü*i;
wa öbisi kh*ai*jã khitum khai, kh*uu*wagdam wa dödam kh*ai*jã döpibap*ü*i” a sim.
“Pua mag wajap ich j*ä*ogbap*ä*iwai ich garmua pu d*ü*i mag s*ii*err kh*ii*rirjuvia,

‘J*ä*g much d*ü*i wajapha ajuuta mua j*ä*gjujã kh*ii*rirjuba j*ä*g i kha ukhur aajeebma’ awi kh*ii*r naauju” a sim ïchab Ëwandam iek gaai. **(Pr. 25:21-22)**

21 Magua, chikhamnau amach garmua pãach d*ü*i khaigba aawai oob am gaai agjö ap*ü*iju awi am d*ü*i khaigba amiet. Magju kh*aa*i warag pãach garmuata am d*ü*i aairaa abat.

13

*J*ä*ga aju aai nu thethemnaan d*ü*i*

¹ M̄ig eegar leinaan th̄nāmān thum ich Ŋwandamauta mag khapitarr kh̄nau; irua ɻd̄raa mag chi thethemnaan khapiba arr kh̄n chan chukhum. Magtarr aawai maach thumaam kh̄nauta m̄g j̄eb gaai leikhanaa chi thethemkha th̄nām kh̄n ipierraaj aju aai n̄m, ich Ŋwandamauta amag magpi s̄iewai. ² Magua khaph̄ abat: Ar leinaanau jaau n̄m ichaaur aajem kh̄nan, ich Ŋwandamau mag leikhapitarr kh̄n ichaaurta nem wau n̄m. Magua, chi mag n̄m kh̄nan ichiita jerrba leinaan juāwatab khaba āwatju. ³ M̄g durr gobernaajem kh̄n chan nem wajapha waaujem kh̄nag amach ögkhamkh̄ir khaba, nem khaigba waaujem kh̄nag amach ögkhamkh̄irta n̄m. Magua, p̄ am d̄i khōināa chitam khōsi chirām khai, khajapha chitá. Mag amān pua nem waauwaijā amachdēujā īchab p̄ igar n̄mjō p̄ chig abam, ⁴ amagjā īchab s̄i pāar d̄i üu amkh̄irta Ŋwandamau mag gobernaapi s̄iewai. Pari Ŋwandamau mag am juā theeg apitarr s̄i par naamkh̄irpai khaba arr aawai p̄uata am na nem khaigba waumān, chadcha pua am juā ögkhaju aai sim. Ichiita amau amachdēu mas deeju ayaam kh̄n gaai deeb khaba deeju, magamkh̄irta Ŋwandamau am ph̄e wai s̄iewai. ⁵ Magam uguata maachin ichiita chi thethemnaan ipierraaj aju aai n̄m, mag n̄mjā s̄i dich khaibag wauju kh̄irjuwiapai khaba mam̄. Wajapcharan Ŋwandamau magpi sim khaph̄ naawaita mag am ipierraaj aju aai n̄m. ⁶ Pāadē kh̄irjubat: ¿Khan j̄ägwia pārau gobiernoog impuesto phaagjē? ¿Agjō ich Ŋwandamau mag phagju aai n̄m khaph̄ api

s̄iewai khabá? Ichdëuta chi thethemnaanag pāar düi wajapha amkh̄ir phidag deejeeawai ichiita amau mag impuesto j̄eeuwaijā phagju aai n̄am, Ěwandam ichaaur amaaugau.

⁷ Magua, chi impuesto j̄eeubarmug impuesto phagbat; wa s̄ii am respetaaju aai khāijā n̄am kh̄un respetaabat agjö. Amta chi thethemnaan aawai Ěwandamau amag nem deepi jaau sim thum deebat.

J̄aga aju aai n̄ dich khapeen düi

⁸ Oob pāach khapeen iwiir ābam kh̄unagjā dēbpaar paraa amiet. Magarrau jūrr agdaujö dich khapeen kha khōsi aju kh̄irjungan chadau paraa abat. Chi magta ich khapeen kha khōsi simuan chadau chadchata Moiseeu ley phā p̄uarr gaai jaau sim thumaa ṫurkha sim. ⁹ Chi Moiseeu phā p̄uarr gaai jaauwai, dich õor khabam düijā khapes apiba, õorjā thōopiba, nemjā jīgkhapiba, s̄ii chikham nemjā dich dēn apim khōsi aju aai khaba n̄am a jaau sim. Mam̄ mag tag agjö khapan jaau s̄leb mam̄, mag th̄un̄m̄n s̄ii cha m̄chdëu jaau chir̄mjö, mag “P̄uch khapeenjā daupii abá, ich jāg wir aig p̄uchdëupai p̄uch chig apimapha aajemjö” a sim gaaimuata thum öbér sim. ¹⁰ Ar chadcha dich khapeen magta kha khōsi simua chan b̄ürjā am düi khaigba ajujā kh̄irjuba aajem. Magua, mag dich khapeen kha khōsi n̄muata tagam ley ich Ěwandamau deetarrjā thumaa ṫurkha öbér sim.

¹¹ Pari mag Ěwandamau jaau simjö wēn̄rraju aai n̄muun, ya Cristoou maach phē awaan bēeju gayaa pam khaph̄u naawaita mag wēn̄rraju aai n̄am. Maadëu khaph̄u n̄am, mag i bēeju

edan warr maachdēu m̄g maach peerduajem iek ükhaawaim jaram khāijā ya gayaata sim. Magua tag jāg sīi khāi nāmjōta wēnurraju khaba nām. ¹² Muig eegar wēnurrūm aiguin edau khēu thānūu awia āspa urum dēn deeu aardū urumjōta sim. Pari mag chi āspa urumjō sim a chirūmen, ya Cristo bēeju gayaa sim igwiata mag chirūm. Magua, oob tag sīi khīchag ee nem wau nāmjō nem khaibgam waumiet. Mag khāai chadcha Cristoou mag pāach phē awaan bēeimūu sim khap i ipierraata abat, ¹³ chadcha ararag ee wēnurrūm khānōjō nem wajaphata wawaag: nag pig khaba, phiesta ee dō nām khānōjā kha jōiba, parhoobam khān dāijā khapes aba, dich khapeen dāijā khīir auba, ni chikham nemjā dich dēn apim khōsi khaba. ¹⁴ Magju khāai warag Jesucristo nūrraajerrjōta aju ēkhabat. Mag nām dāi īchab oob tag warr Cristo khaugba aajeewai nem waaujerr wauju khīirjumiet.

14

Oob pāach dēnōjō ükha durrum khān pāach wir aigjaaumiet

¹ Khodamnaan, pārag jaaukhim: Ar Cristo iek ükha durrum pari amachdēu nem wauju aai nām wa wauju khaba khāijā nām khaugbam gaaimua kha thūnumjō khithēem khānau pāach dāi khapeerkham iigwai oob am kha isegmiet. Oob pāach dēnōjō khaugba nām awi magūm gaaimua warag am dāi ijējēb amiet. ² Mua pārag mag chirūmen m̄gau: Pogkha ūrāu jaauwai nem thum khōju aai nām aajem; pari āaur khānau

mag jaauba aajem. Mua khaphh chirum, ãaur khuun Êwandam iek amachdeu ükhatarr gaai ubu khaba num gaaimua nemek modja khöba aajem, si parhooba juau wautarrta õrau amach Êwandam awi agumug jeen narr nemek mod khaija khöbaawai pekau aju awi. ³ Mag, nem thum khowiaja, chi mag khö simua jurr parhooba nem khöba aajem khuun jaauju khaba sim. Maagwai jurr chi parhooba nem khöba aajem garmuaja parhoob khoojem egar, “Jäguan nem khöju khabampata khö sierum” aju khaba sim, mag nem parhooba khö sieb mamu, Êwandamau magumja igba ija ïchab ich chogkha wai siewai. ⁴ Mag Êwandam chogkha simta, khanthee pua i jaau si. Í pu chog khabam. Ich chi patronauta ich chog aawai jaauju aai sim, üu si wa üu khaba si irua nem wau sim. Mag siewai maach Pör Cristota jua theeg siebahab, mag nem parhoob khö siewiaja ich mag ubu i wai nurraag.

⁵ Jurr deeum ejemplu pârag jaaukhim: Ee pogkha maach khapeenau jaauwai, Êwandamag jeeuju ed sim aajem; mag edta ürcha irig jeeuju aai num aajem. Pari jurr agjo warm khuunau mag khaba, Êwandamag jewaagan parhoobam ed awiaja thum ich agjopai sim aajem. Pari jäiguin wajapcharan pua khiiirjuawai chadcha magta aju aai sim khai, magan khan gaaimuata magju aai numja khaphh aju aai si. ⁶ Mag siewai, parhoobam ed awiaja, Êwandam khosi aawai irig jewaag mag edta ürcha urkha numun magan üu sim. [Pari mag edpai khaba, ed eepierr Êwandamag jeeukhiinja, agjo nem wajaug sim, i khosi aawaita irig jee

naawai.] Ich agjöta sim thach khö nəm aigjā: Chi parhooba khö simua Ŋwandamag jéeunaata khömən üu sim, ich Ŋwandamau oowai ichig jéeunaata khö s̄iewai. Pari chi nem parhooba khöba simuajā mag Ŋwandamau khōsi simjö aag awiata mag khöba simən, magan ich agjö nem wajaug sim, irua mag nemek khöbabab mamə deeum nem ichdēu khö sim paar agjö Ŋwandamag üu ajim aajeewai.

⁷ Mag nəm aig maach chi ükha nəm khən khīirjug khīet naawiajā maach thumaam khən Ŋwandam gaaimuata wēnərrəm. Magua, maach chan məg nəm aig sii ya maach juau pawi nəm awia, dich wēnərram aig wēnərranaa dich thōm aig thōju khaba nəm. ⁸ Wajapcharan maach chi Cristo dēnka nəm khənta məig eegar iiu wēnərrəm aiguin, maachin maach Pör Cristoou jāga wēnərraju aai nə a jaaujeewaita üu chadcha ichdēu khōsimjö wēnərrəm; wa mee khāijā mee nəmən ichdēu meepibarm aigta meejem. Pari maachin monakha naawia khāijā wa meewia khāijā, ichiita maach Pör Cristo dēnka nəm. ⁹ Mag maach ich dēnka awaagta Cristo meewi deeu iiu phiidəjim, magbarmua ichta khēchwi durrum khən Pörkhanaa īchab agtha iiu durrum khən Pörkhaag.

¹⁰ Mag ichta chi Pörkha simta, khanthee pua puch dēnjo ükha durrum khən jaaujē. Wa jāgwi pua jāg am kha isēemjö aajē. ¿Pua khaugba sī, maach thumaam khənta Cristo khīrphee dənəutkhaimaju, maach məig eegar aajeewai nem wautarr jaaujam maach jügħu uha ūraag? Magua, maadēu dich khapeen jaauju khaba nəm,

Cristoouta maach thumaam khuun jaauju aawai.
11 Maach Pör Cristoou maach düi magju igwia,
 Êwandamau ich iek phä sim gaai,

“Cha mu iekha chirum iekhau thumaam
 khuunta mu khiirpee kanieu thuukhököhöod
 thuunmuä chadcha muuta Êwandam
 charau aju” a iekhajim ich maach Pör
 Êwandamaucha. *(Is. 45:23)*

12 Ichdëucha magtarr aawai jääan chadcharau
 keena. Mag edan maach thumaam khuunauta
 dichdëu nem waaujerr thum ichigchata jaaumaju,
 dich idamaucha.

Oob pâach khapeen pekau ee burrpimiet

13 Mag Cristoouta thumaam khuunag ichdëu
 khap jaaumaju aawai maachdëu chan pöd dich
 khapeen jaauju khaba num. Mag khaai warag
 büürjä dichdëu nem wau num gaaimua dich
 khapeen pekau waupijoöom nem chan wauju
 khaba num. Magba akhiin maach oowia agjö
 abaawai jürr chi parpemta maach gaaimua pekau
 wauju. **14** Mua muchdëupai pârag much jaaukhim:
 Mu chadcha ich maach Pör Jesús dënkhaa chiraawai
 mua wajapha khaphu chirum, sii parhoobam ne-
 mek mod khö num wa dö dö num khäijä büürjä
 khaigba khaba sim. Pari äbmua khäijä khiirjuawai
 mag nem parhooba khöbaawai Êwandam na ich
 ärju sim khai, magan chadcha ichigpain khaigba
 sim. **15** Magua, Cristo gaaimua puch khodkha sim
 daar pua nem parhoobam khoowai irig üu khaba
 sim khai, oob tag i dakhii magum nem khöm.
 Magba akhiin pua irigjä khöpim khösimjöta sim.
 Pari pua i däi mag sim aig, pua chadcha i daupii

khabata wai sim. Pachdëu nem parhooba khö sim gaaimua oob bigaaum khunanta pekau ee burrpiwi okhoopim. Am kōitpa īchab Cristo meetarr aawai amjā maadëu daupii aju aai nūm, okhoopimapha.

16 Pāach chi ēwandum iek pāachdëu ükhatarra gaai ubu nūm khunau nem wau nūm būrjā khaigba khaba sim khaphu awiajā oob ubu khaba nūm khun daar parhooba nem waumiet. Magba akiin pāach gaaimua am pekau waubaawai õrau pāach jaauju. **17** Wajapcharan ēwandumag dich Pörkhapi nūm chan, sīi nem khūrpier thach khö nūm khaba, ni nem khūrpier dō nūmjā khabam. ēwandumag uduraa dich Pörkhapi nūmūn, irua nem khōsimjō waunaa dich khapeen dūjā khōinaa nūm dūi ich ēwandum Akhaar gaaimua onee wēnūrrūmūu. **18** Mag Cristo ipierraa chadcha dich khapeen kha khōsi nūmūn chadau ēwandum daúgjā üuunaa õraujā īchab üuu oo nūm.

19 Wajapcharan mag dichdëu nem wau nūm gaaimua dich khapeen dich dēnjö ükha durrum khunjā thumaa khōinaa wēnūrrapijuuta ēkhaju keena, mag nūmuu warag ēwandum iek gaaita thierr paaukhamaag. **20** Pari magba sīi warm khunau khöju aai khaba nūm aajem khöm khōchgaupai chan ar agtha wajappai ubu khaba khithēem khun ēwandumau peerdu aauwai wajaug paatarra pekau waupibarmua sīi ārbapüimjō apimiet. Nem khoojem nemen thum wajapha sīsidūm. Āba khaigba simūn, dichdëu nem khōbarm gaaimua jūrr chikham pekau ee burrpi nūmta chadcha khaigba öbēr sim. **21** Wajapcharan mag maach gaaimuata maachjō

Cristo iek ükha khërəmdam pekau ee burrpi sim khai, magan warag bürjä nemek khöba, nagjä döba, ni parhooba nem waujujä khaba nám. ²² Päär chi ubü nám khuuñau parhooba päächdëu nem khö nám Êwandam dakhîir khaigba khaba sim khaphü naawiajä oob sii päächjö ubü khaba khithëem khuuñ dakhîirjä idawaa amiet. Magju khääai sii pääch khîirjug eepaita mag khaphü námjä wai nusit. Êwandamauta päärau nem wajapha wau námjä khaphü sibahab. Ar ichdëu nem wauju aai sim awi waubarmjä naspawi deeu dau merag jägbarjim a khîirjuba nám khuuñta chadcha onee nám khuuñau. ²³ Pari ajappai khaugba ar ichdëu khîirjuawai khöju khaba sim a simta khömün, ichdëupaita ich khaibag wau sim, ichdëu khîirjuawai mag khöju khaba simta khö siewai. Maadëu nem wau nám Êwandam dau na üu khaba sim khäijä anaa waauwain pekauta wau nám.

15

Puch khõchagpierr nem wauba, bigaum khuuñ üu amkhîirta nem waubá

¹ Mug maachdëu Êwandam iek ükhatarr gaai chadcha ubü nám khuuñauta jürr ar maach khääai kha thuumjö khithëem khuuñdam chig apimapha aju aai nám, sii dichdëu khõchagpierr am dakhîir amau nem wauba aajem nemjä wauba, wa amau khöba aajem nem khäijä khöba. ² Mag sii dichdëu khõchagpierr nem wauju khääai, dich khapeenau khõsim nemta wauju aai nám, nem wajapham, magum gaaimua amjä üu nám däi warag Êwandam iek gaaita ubü paaukhamamkhîir. ³ Cristo mug

jēb gaai nərraawaijā sīi wir aig ichdēu nem khōsimpaita wauba aajeejim. Mag khāai maach üu wēnərramkhīrta ūrau ich khīrcha khaigba iekhamajerrjā igba, ich Ayau khōsi sīerrjöta nərrajim. Mag nərrarr gaaimua Salmos gaai jaau simjö,

ich Aai gaaimua jūrr ich khīrta ūrau khaigba iekhaajeejim. *(Sal. 69:9)*

⁴ Ěwandamau ich iek phā sim gaai nawe jaautarran, maach phithurg wēnərrawiajā mag iek gaaimuata warag oneenaa magumjā igba āwat wēnərrəmua üu ich aar öbērjujā khap amkhīrta mag phāpójim.

⁵ Ich Ěwandamauta mag maach phithurg aauwaijā magum nem phithurmjā üu maachig āwaat khaphu apinaa onee apiejeeawai irigta pāar kōit jēeu chirəm, Cristo mūig eegar ūor ee nərraajerrjö dich khapeen dāijā bibigag chukhu ö ābata wēnərrəmua ⁶ thumaam khūnauta ihāba maach Pör Jesucristo Aai Ěwandamta thō iekhamkhīr.

*Judionaan khabam khūnagpa maach
peerdəajem iek jaautarr*

⁷ Mag pāach oowia thumaam khūnag maach Ěwandamta thō iekhamkhīr, pāach ee wir aigpajā thumaa agdaujö dich khapeen kha khōsi abat, ich jāg Cristooujā maach khōsi arrjö. ⁸ Khīr eyaa abat: Jesucristo mug jēb gaai bēetarran, Ěwandamau maach jōoinag āb maach peerdu aumkhīr püiju a jaautarr aawai, ich pierrum gaaimua chadcha Ěwandam iekha sīejim a khap amkhīrta bēejim. Magua mua pārag jaau chirəm: I bēetarran, maach chi judionaan athee chadcha nem wajapha wawaanta bēejim. ⁹ Pari mag maach

judionaan atheepaijā khaba, īchab Ņwandamau judionaan khabam khuunpa dau aug khaugwi ich khaugpitarr aawai, amagpa īchab i thö iekhamkhiirta bēejim. Mag amaujā i thö iekhaju igwi, Daviujā īchab,

“Judionaan khabam khuunau pu thö iekhaphöö thuunum ee, muajā īchab pu thö iekhanaa meukharaupa pu thumeukharju” a phājim Ņwandam iek gaai. *(Sal. 18:49; 2 S. 22:50)*

¹⁰ Maimua Moiseejā agjö,

“Judionaan khabam khuunjā judionaan d*ü*i thum āba onee abat” ajim. *(Dt. 32:43)*

¹¹ Maimua ich Daviupai deeu ūwaai,

“Durrpierram khuunau phöbörpierr judionaan khabam khuunaujā maach Pörta thö iekhabat” ajim. *(Sal. 117:1)*

¹² Mag maach Pör igwia, Isaías khararraujā īchab,

“Isaí chaain ewagam khuun eemua āb nemjiirjö sūrkha öbérbaadëmta judionaan khabam khuun durrpierr nuunudum khuun Pörkhaju” ajim.

“Magbaawai amachdüjā īchab chadcha iruata amach wajapha wai sīsiju khaphu aju” a jaaujim. *(Is. 11:10)*

¹³ Judionaan khabam khuun, maguata muan mag ichdüu maach d*ü*i wajapha ajujā khaphu apiejem ag Ņwandamagta pāar kōit jēeu chirum, pārau chadcha ükha naawai onee apinaa khōinaa num d*ü*i warag mag ichdüu maach d*ü*i wajapha aju a simta pāragjā ich Akharauta ürcha khiirjupimkhiir.

Pabloou mug ēsap phā sim igwi jaautarr

14 Cristo gaaimua khodamnaan, mua khaphh chirm, muchdeu parag mag phaju nawe parau chadcha paach khapeen düijä ö wajaugnaa, Êwandum düi ogduba wenrrajujä athaba khaphhnaa, ichab paach khapeen wawijujä chadcha parau khaphh num. **15** Pari magum ãba, ichiita mua parag mag phã deepüi chirm, much imeerba. Pari ma chan mag parau khaugba naawaijä khabam. Mua mag paachdeu oojem khuun denjö phã deepüi chirmun, ya paachdeu khaphh nemdamjä khiir okhoopimaaugauta mag jaau chirm, Êwandumau üu mu eeg oowi **16** Jesucristo chogkhapinaa judionaan khabam khuunag ich iek jaaumkhiirta mu jur autarr aawai. Magtarr aawai mu phidagan judionaan khabam khuunagta maach peerduajem iek jaau numu. Mag jaau chitmua üu ükhapi athaawai ich jäg Êwandumag ofrenda deejemjö muajä mag chi ükhamam khuunta irig dee chirm. Pari mua mag ofrendajö Êwandumag dee chirm a chirmun, Êwendumau am aum khosi aaujem igwiata mag chirm, ya chi Akharauta i athee wajaug paa wai ūewai.

17 Mag iekhaju khaba chirab mamu, Êwandum atheem phidag muchdeu wau chirm igwian chadau, mu iekhaju aai chirm, Jesucristo denkha chirm gaaimua judionaan khabam khuunagpa üu i iekta jaau chiraawai. **18** Sii parhoobam nem igwia chan mu iekhabam; mamu muchdeu mag jaau chitm gaaimuata üu Jesucristoou amag Êwandum iek ükhapitarr paran chadau mu iekhaju aai chirm. Mag

amau ükhatarrañ, amachdëucha mua jaau chirum ūrwia mag mächdëu jaau chitumjö amach daar wajapha chitum ootarr gaaimuata üu ükhajierram. ¹⁹ Mamä mag gaaimuapaijä khaba, mag nüm däi īchab Ëwandam Akhaar jua theegau mua õor mor masim khüün monaaunaa mepeenpa dau daau jür wërp chitumjä amach daúa ootarr gaaimuapata ükhajierram. Mag jaau chitumuata maach peerdëajem iek Jerusalenmua jaubaaderr Iliria durram magwe jaauwi chirum. ²⁰ Maguata mag maach peerdëajem iek jaau chitumün, agtha bëürjä Cristo igwia jaau nüm ūrba aajem khüün eepaita jaauju ekha chitum, ya chikhamnau jaauwia ükha durrum khüünagta deeu jaau chitum am uguia. ²¹ Ëwandamau ich iek gaai jaauwai, warr bëürjä Cristo jaau nümjä ūrba aajerr khüünaujä i iek ūrwai khaphä aju a sim; maagwai ich makhuunauta i ooju a jaau sim īchab. Magua mua makhuunagta mag jaau chitum aig, ich Ëwandamau jaautarr eeta öbér sibahab.

Pabloou ich Romaag maju jaautarr

²² Mag gaaimuata chadcha mua pöd pääar oon maba sii par iiupaita majujú aajeejim, mau agtha Cristo iek ūrbam khüünag jaauju pöoma thünarr aawai. ²³ Pari mau mäch chirum durr ya thum jaau phüurdëbabapääiwai īsin chad maju aai chirsim. Mag nüm düi ag nawejä maju khiiirju chirarr aawai ²⁴ Españaag manuata pääar oon mab khaba oon maju khiiirju chirum. Mua khaphä chirum, mag maach äba onee naawia maigmua mä mam edjä päärau mä juag ooju, üu España barmkhii.

²⁵ Mamu nacha mu Jerusalenag mam, jam judionaan Cristo gaaimua maach khodnaankha thunm khunnag nemdam deenau am juag oomjö oon. ²⁶ Maan, ermanonaan Macedoniapienau Acayapien daimuu amach khirau phatkhondam jr phiewi jam Jerusalen ermanonaan aphu khitheem khunn athee deepui numuu. ²⁷ Mag deepuiju aphobaaderrja amach khirauta deepuiju aphobaadejim. Amau khirjuawai, jam Jerusalenpien dai debpaar pom numjota num aajem, warrcha amachdeu Cristo iek khaaugwaija maach ermanonaan Jerusalenpienau jaau num gaaimuata khaugtarr aawai. Magtarr gaaimua u amach peerdu naawaita, amauja jurr agdaujo aag awi, nemdam dee numua am juag ooju aai num awiata mag deepuiju aphobaadejim. ²⁸ Wajapcharan cha muchdeu jaau chirumjo muchdeuucha mag phatkhon khapeenau jr phie wai num deebathurwaita Españaag mamua paar aig chiraimaju. ²⁹ Mua khaphu chirum, mu paach aar barimaawai maach thumaam khunn derrcha onee nuisiju, Cristoouta maach dai u aju aawai.

³⁰ Ermanonaan, Ewandam Akharau maach wir aigpaja agdaujo chikham kha khosi apinaa parauja mu denjo Jesucristo iek ukha naawai Ewandamagta mu koit jeeubat. ³¹ Mag paachdeu irig jeewai Judea durr Cristo iek ukhaba num khunnag mu chig apibata irig jeeubat. Magnaa mag phatkhon judionaan khabam khunnau Jerusalenpien athee deepui num mua arrumja magum aba aum khosi amag aumkhirja jeeubat. ³² Ewandamau mag parag jeeupi

chirumjö amun, magan pāar oon maawaijā oneeta pāar aar barbaimaawai khōinaa chiraimaju, majā ūu Ēwandamau pāar aar barpimun mamu. ³³ Muchdēujā pāar kōit jēeu chiraajem, ich Ēwandam ūor khōinaa apiejemuata pāachjā khōinaa wai sīemkhīir.

16

Romapienag salud deepūitarr

¹ Keena, Cristo gaaimua maach üphui Febe jöpcha pāar aar maju, pāar oon; Cencrea phöböröm iglesia ee iruajā ūu ūor juag oojem. ² Jāg ermana pāach aar baarwai, tagam khun agjö maach dēnjo ūkha nūm khun dūi aajemjö i dūijā wajapha abat. Irua nemdam iigwaijā thum audeebat. Magaag jāg ermanaa ūu dürrcha ūor juag oowi sim; mu juagjā irua oojim.

³ Ichab mu ermano Aquiloogjā mu salud deebat maimua i uhi Priscilaagjā agjö. Jākhunau chadcha dürrcha mu juag oowi nūm, mug Cristo phidag phidkha nūm gaai. ⁴ Amau peer amachta thōopijierram mu kōit. Magua chadcha mua amag ūu ajim aajem; mama mu ch appaimuata mag ūu ajimjā aba, judionaan khabam khun iglesia ee thumaam khunauta amag ūu ajim aajem mu kōit, mag ūu peerdwia maach Pör Jesucristo iek jaau chitum gaaimuata amachdēujā ūrwi ūkhatarra awai. ⁵ Jāg ermano Aquilo di aig culto wawaag ermanonaan podpaajem khunagjā agjö mu salud deebat. Mu khapkhan wajapham Epenetoogjā salud deebat. Icta Asia durr nacha Cristo iek

ükhajim. ⁶ Mariaagjā salud deebat, jāg uei chadcha athaba maach Pör Cristo athee pāar ee phidkhawi sim. ⁷ Mu durram khueun Andrónico Junias dūi jam pāach aar nūm khueunagjā salud. Jākhueun mu khapeen ajim āba cárcel deg naajeewai. Jesucristoou jār autarr khueunau oowaijā amau maach Pör Cristo athee phidag wau nūmjā üu oojem. Amau mu khāai na Cristo iek ükhajieram.

⁸ Mu salud deebat īchab Cristo gaaimua mu khapkhueun chi wajapham Ampliatoog. ⁹ Mug Cristo iek jaau nūm gaai maach khapeer Urbanoogjā salud; maimua Estaquiigjā agjö; mua i daupii chitum. ¹⁰ Mu salud deebat Apeleeg, phithurg aauwaijā üu Cristo gaaita warag ubu khitaaajem. Thum Aristóbulo degam khueunagjā īchab mu salud deebat. ¹¹ Mu durram woundam Erodión aajemugjā salud deenaa Narciso di aiguim khueun īchab maach Pör Cristo iek ükha nūm khueunagjā mu salud deebat. ¹² Trifenaagjā mu salud deenaa Trifosaagjā deebat. Amjā īchab maach Pör Cristo atheeta phidkha durraajem. Āa, maimua Cristo gaaimua maach üphui Persidaagjā salud; ijā īchab mua daupii chitum därrcha maach Pör Cristo phidag gaaai phidkha khitaawai. ¹³ Rufoogjā salud. Ijā īchab maach Pör Cristo athee ich phidkha sim gaaimua thürphoo s̄ejem. Maimua i ãdagjā agjö mu saluddam deebat. Wajapcharan muajā īchab mach adjöta i jāsene wai chitum, ichdēujā īchab mu ich chaaijō aajeewai. ¹⁴ Salud deebat Asincritoog, Flegonteeeg, Ermeeg, Patrobaag, Ermaag maimua tagam ermanonaan am dūi nūm khueunagjā agjö mua salud deepäi chirum. ¹⁵ Mu salud deebat

Íchab Filologoog maimua Juliaagjā agjö, Nereoog maimua i üphuígjā agjö, Olimpaag maimua thum tagam khuuñ maach ermanonaan am aig nūm khuuñagjā agjö m✉ salud deebat.

16 Cristo gaaimua pāach thum āba khodkha thūnaawai agdaujö dich khapeen kha khōsi saludaabat. Mau iglesiapierr ermanonaan Cristo iek ükha durrum khuuñnau amach thumaam khuuñnau pārag salud deep̄ai nūm.

17 Ermanonaan, m✉ch khīir okhooju nawe pārag jaaum ig chirum, m✉ iek ūrbat: Jāg Cristo iek jaaau nūm anumjā nacha pāachdēu ūrtarrjōjā khaba sīi warag ag chaaurga jaaau wēnurrum gaaimua pāachjā amachjö okhoopijuuta ēkha nūm khuuñ dūi khīir khaph✉ abat; jāgum khuuñ dūi chan oob khapeerkhamiet. **18** Jāg nūrrjēem khuuñ chan chadcha maach Pör Jesucristo athee phidkham khōsi aawaita mag wēnurraba, sīi amach khōchagpierr nem waum khōchgaupaita jāg nūrrjēem. Aman chadcha nem iekhaa khaug khīir ee bēbēdōmjö nem jaaau sīerrjēem, pari mag wēnurrumun sīi ðor khīirjug meraam khuuñdam imeraa khūguraagpaita jāg nūrrjēe aajem. **19** Thumaam khuuñnau khaph✉ nūm, pārau chadcha Cristoou khōsi simjö i ipierraata nem waaujem. Maagwai m✉ onee chirum. Mam✉ p✉aba mua mag chirum: Nem wajapham wawaagan chadcha nem khīirjug khaugta abat; pari nem khaigbam wawaag chan sīi warag wauju khaugba dau meraamjōta abat. **20** Pārau magta am✉n, mag parhoob nem jaaau sīerrjēem khuuñnau amach khīirjug pāach ee jaaucheewajā, Êwandam maach khōinaa apiejemuata pārag am iek

ükhapiba abarmua chi mepeer Satanás mag õrag sëukha nem jaaupiejemjä pārag bǖhu ö jǖathug deebarmjö aju. Maach Pör Jesuu pāar däi üu amkhñir mua pāar kōit jëeu chiraajem.

21 Ÿisin chad deeū pārag maach salud jawaagpam. Mū khapeer Timoteo mū däi ogduba phidkha khitaaajemuajä pārag salud deepäi sim; maimua mag tag Ÿichab Lucioou, Jasonau maimua agjö Sosipaterraujä salud aajem; amach mukhñun mū däi durr ãbam durram khñunau.

22 Keena, muajä pārag saluddam deepäi chirum, mūchdëujä pāach dënjo Ÿichab maach Pör Cristo iek ükhaajeewai. Pabloou mug ēsap gaai pārag jaaupäi sim thum muata phäjim. Mū thür Tercio aajem.

23 Jöoi Gayoooujä Ÿichab pārag salud aajem. Muñun i di aigta chiraajem. Culto wawaaggä ich mug degta õor biirdñajem, i deg. Jöoi Erastou Ÿichab pārag salud aajem, mug phöbör eem chi tesoreroou. Maimua ãbmiecha ermano Cuartooujä Ÿichab pārag salud deepäi sim.

Pabloou Ÿwandamta thö iekhapi jaautarr

[**24** Ayoo keena. Mūgdampai ajim pārag jaaum ig chirarr. Maach Pör Jesucristoou pāar thumaam khñun däi üu amkhñir, maumua marau pāar kōit jëeu durraajem.] **25** Mug maach peerdñajem iek ich Jesucristo igwia mua jaau chirum gaaimua Ÿwandamau pāar ubu apiju, ich iek gaai jaau simjö. Mug judionaan khabam khñunpa peerdñuju iekhan, warrgar ich Ÿwandamau mug durr om-paaju nawe ichdëu ya khñirju wai sñejim. Pari magtarrta warrgar ich i jaaumienag jaauwaijä

warre dawaa jaauba, ²⁶ Ìsta ich ag iekpai wajapcha õrag khap apibarm. Magtarr aawai Ìsta chadcha thum durrpierram khunag mag maach peerduajem iek jaaipi sim, ich iek ükhanaa ich ipierra wënurramkhii.

²⁷ Ëwandum ich appai sierrumta maadëu thö iekhaju aai nüm, ichdëuta maach Pör Jesucristo gaaimua maach peerdu autarr aawai.

Ìsin chad tag jaauju chukhu chirum, magdampai ajim. Ayoo keena,

Pablo

Éwandam Iek New Testament in Woun Meu

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Woun Meu

Dialect: alternate spelling

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Woun Meu (alternate orthography)

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Woun Meu

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,

please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files

dated 29 Jan 2022

974f85ca-2196-54fa-aa19-a0078d3a03e9